

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM OKULLARINA YÖNELİK
SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAM ÖNERİSİ**

HAZIRLAYAN
Banu KACAR

DANIŞMAN
Prof. Sevim ÇİZER

İzmir 2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**İLKÖĞRETİM OKULLARINA YÖNELİK SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAM ÖNERİSİ**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01.06.2010

Banu KACAR

TUTANAK

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/...../..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göre Anasanat Dalı öğrencisi' nin "**İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Eğitimi Program Önerisi**" konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday/...../..... tarihinde, saat' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projeninolduğuna oy.....ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÜYE

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ/PROJE VERİ FORMU

Tez/Proje No: Konu Kodu: Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: KACAR

Adı: BANU

Tezin/Projenin Türkçe Adı: “ İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Eğitimi Program Önerisi ”

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: “Suggestion of a Ceramics Education Programme aimed at Primary Schools”

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2010

Diğer Kuruluşlar :

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 137

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 71

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Prof.

Adı: Sevim

Soyadı: ÇİZER

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Eğitim programı
- 2- Yaratıcı etkinlikler
- 3- Sanat Programı
- 4- Sanat eğitimi
- 5- Yaratıcılık

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Education programme
- 2- Creative Activities
- 3- Art Curriculum
- 4- Art education
- 5- Creativity

Tarih:01.06.2010

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet

Hayır

ÖZET

Ülkemizde güzel sanatlar fakülteleri ve liselerinde seramik eğitimi hak ettiği yeri bulmuşken, ilköğretim okullarımızda verilen sanat eğitiminin içinde yeterince yer alamamaktadır. “İlköğretim okullarına yönelik seramik eğitimi program önerisi” başlıklı bu çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin yaratıcılığını, fiziksel ve duygusal gelişimini destekleyerek arttıracığına inandığımız seramik eğitimi için, ailelere, okul ve eğitimcilere bir öneri olarak sunulması planlanmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Özel 75. Yıl İlköğretim okulu ile görüşülerek hazırlanan örnek program İzmir İl Milli Eğitimi’ne sunulmuş, neticede Teknoloji Tasarım dersi adı altında seramik eğitiminin I. ve II. kademe öğrencilerine ders olarak verilmesine karar verilmiştir. Atölye ve teknik donanımın sağlanmasından sonra uygulamaya başlamadan önce seramiğin tanımı yapılarak seramik sanatı tanıtılmış, daha sonra seramik yapım ve teknikleri ile ders uygulamaya konulmuştur. Son olarak öğrenci çalışmalarıyla okul içerisinde ve D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi sanat galerisinde öğrenci sergisi açılmış, yapılan çalışmalar okul yöneticileri, eğitimciler ve ailelere sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda seramik eğitiminin hazırlanacak uygun bir programla ilköğretim düzeyinde de verilebileceğine, geleceğimizi hazırlayan çocuklarımızın ileride seramik sanatı ile ilgilenmelerini yada meslek edinmelerini sağlamak adına ilk adımların atılmış olacağına inanmaktayım.

ABSTRACT

In our country, the ceramics education in art faculties and high schools have found their places. On the other hand, ceramics education have not yet taken its special place in primary schools. This thesis, titled “Suggestion of a Ceramics Education Programme aimed at Primary Schools” intends to present a proposal for families and schools about ceramics education that is believed to be very supportive on primary students’ creativity and their physical and mental development.

A sample programme, which has been prepared in collaboration with “D.E.U. 75. Yıl Primary School”, was presented to Izmir National Education Board. As a result of this programme was accepted to be given as courses to I. and II. grade students under the name of “Technology Design”. After the technical equipments were supplied such as ateliers, firstly ceramics was introduce, and then the course of ceramics making and its techniques were applied. Finally, an exhibition was opened consisting students’ works at the gallery of D.E.U. Fine Arts Faculty and all the work was exhibited to school principles, academics and families.

At the end of this research, I believe that by preparing an appropriate programme, ceramics education could be given at primary schools and it is possible to encourage young students to get involved with arts of ceramics so that they may choose this art field as their future occupation.

ÖNSÖZ

Bireylerin sosyal ve kültürel yönden gelişmesi ve kendini ifade edebilen bir kişilik kazanması, planlı, programlı eğitim yaklaşımlarıyla mümkündür. Çağdaş eğitim sistemleri öğrenci merkezli yaklaşımlarıyla, öğrencinin çok yönlü gelişimini amaçlamaktadır.

Sanat eğitiminde de öğrenci merkezli eğitimi ilke edinmiş, kaynaştırmış sanat yöntemi ile eğitimde çoklu zeka kuramı uygulamaları, öğrencinin sanatsal potansiyellerini ortaya çıkarmak, estetik duyarlılığa ve eleştirel bakış açısına sahip, yaratıcı bir kişilik kazanmasını sağlayacaktır.

İlköğretim okullarına yönelik seramik eğitimi program önerisi adlı bu tezimde; ülkemizde eğitim sisteminin sanat eğitimine genel bakışı ele alınmış, sanat eğitiminin amacı ve sanat eğitiminde yaratıcılığın önemi irdelenmiş, sanat eğitimi alan çocuklarda tasarım ve görsel algı gelişimi gözlenmiştir.

İlköğretim okullarına yönelik seramik sanatı eğitim programı öncesi hazırlanmış, ilköğretim okullarında seramik eğitiminin gerekliliği saptanmış ve bu saptamanın uygulamaya dönüşmesi için program, atölye kurulumu ve seramik eğitiminin verilmesi için gerekli bütün donanımlar hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu programın önerisinin gözlem ve değerlendirmeler kısmı yer olarak seramik eğitiminin çocuk – aile – okul açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Okul, rehberlik ve diğer derslerle değerlendirilip anket oluşturulup desteklenmesi sağlanmıştır.

Son olarak ta öğrenci çalışmaları ile bir sergi açıp öğrencilerin çalışmaları sunulmuştur.

Bu vesile ile,

Araştırma konumu seçtiğim ilk günden bu yana, bu program önerisinin hangi temeller ve sistematik düzen içerisinde oturması gerektiği, nasıl bir bakış açısı ile irdeleneceği araştırma süresince toplanan verilerin ve yorumların nasıl bir düzen içerisinde sunulacağı gibi her aşamada sürekli ilgisi ve yönlendirmeleri ile bana yardımcı olan danışmanım sayın Prof. Sevim Çizer'e, teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimime başladığımdan bugüne kadar bana ilgi ve yardımlarını esirgemeyen bütün seramik bölümü hocalarıma,

Bu program önerisinin uygulanmasındaki gerekli tüm resmi girişimleri sağlayarak, seramik dersini okul programının içine yerleştirerek, atölye ve teknik donanımları sağlayarak, benim bu programı yürütmemde kolaylıklar sağlayan okul müdürümüz sayın Mahmut KOCATÜRK'e,

Tezimin tüm fotoğraf, kurgu ve bilgisayar düzenlemelerindeki yardımlarından dolayı Araş. Gör. Bahadır ÖZTÜRK'e,

Okuldaki ders uygulamaları sırasındaki fotoğraf çekimleri ve yardımlarından dolayı sayın Leyla YILDIRIM'a, son olarak deneyimleri ve sevgilerini, maddi manevi desteklerini sonsuz sabır ve ilgilerini bana yönelten eşim ve kızıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Banu KACAR

İÇİNDEKİLER

İLKÖĞRETİM OKULLARINA YÖNELİK SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAM ÖNERİSİ

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SANAT EĞİTİMİ

1.1. SANAT EĞİTİMİNE GENEL BAKIŞ	6
1.2. SANAT EĞİTİMİNİN AMACI	11
1.3. SANAT EĞİTİMİ ALAN ÇOCUKLARDA YARATICILIK	16
1.4. GÜNÜMÜZ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SANAT EĞİTİMİ VE SORUNLARI	22

İKİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINA ÖNERİLEN SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAMINA YÖNELİK ÖN ÇALIŞMALAR

2.1. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SERAMİK EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER	29
2.1.1. Programı Yürüten Okul Açısından Seramik Eğitimi	31
2.1.2. Öğrenciler Açısından Seramik Eğitimi	32
2.1.3. Aileler Açısından Seramik Eğitimi	35

2.1.4.Rehberlik Açısından Seramik Eğitimi	37
2.2. ANKET	39
2.2.1. Öğrenci Anketi	39
2.2.2. Veli Anketi	39
2.2.3. Okul Yönetimi Anketi	39
2.2.4. Rehberlik Anketi	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINA YÖNELİK

SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAM ÖNERİSİ

3.1. SERAMİK EĞİTİMİ DERSİ PROGRAM ÖNERİSİ	41
3.2. ATÖLYE KURULUMU	43
3.3. SERAMİK TANIMI, ŞEKİLLENDİRME VE DEKORLAMA TEKNİKLERİ	44
3.3.1. Seramik Şekillendirme Teknikleri	45
3.3.1.1. Serbest Elle Şekillendirme Tekniği	45
3.3.1.2. Sucuk Yöntemi	47
3.3.1.3. Plaka Tekniği	48
3.3.1.4. Kalıp İçi Sıvama Tekniği	50
3.3.2. Seramik Dekorlama Teknikleri	52
3.3.2.1. Plaka Üzeri Mühür Baskı ve Doku Çıkartma Tekniği	53
3.3.2.2. Çamura Çamur Ekleyerek Dekorlama	56
3.3.2.3. Astarlama Teknikleri	57
3.3.2.4. Çini Sıraltı Dekorlama Tekniği	59
SONUÇ	61
KAYNAKÇA	63
EKLER	69
Ek 1: Öğrenci Çalışmaları	70
Ek 2: Öğrenci Sergisinden Görüntüler	116
ÖZGEÇMİŞ	125

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Elle Şekillendirme Yöntemi	46
Fotoğraf 2: Sucuk Yöntemi İle Şekillendirme	47
Fotoğraf 3: Sucuk Tekniğinin Form Üzerinde Kullanılması	48
Fotoğraf 4: Plaka Tekniği Kullanılarak Hazırlanan Kutu Örneği	49
Fotoğraf 5: Kalıp İçi Sıvama Tekniği	51
Fotoğraf 6: Doku Çıkartma Tekniği	54
Fotoğraf 7: Mühür Baskı Tekniği	55
Fotoğraf 8: Çamura Çamur Ekleyerek Dekorlama	56
Fotoğraf 9: Astarlama Teknikleri	58
Fotoğraf 10: Tahrir Uygulaması	59
Fotoğraf 11: Çini Sırtı Dekorunun Uygulanması	60

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1: Özel 75. Yıl İlköğretim Okulu Örneğinde Hazırlanan Seramik Program Önerisi	41
Çizelge 2: İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Dersi İdeal Program Önerisi...	42

GİRİŞ

“İlköğretim okullarına yönelik Seramik Eğitim Programı önerisi” konulu tez çalışmasının alt başlıklarını belirlerken, uygulamalar sırasında, disiplinler arası bir çalışmanın gerekliliği ile karşılaşmaktayız. Çünkü bir eğitim programının geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve önerilmesi çalışmaları “Eğitim Bilimleri” alanının içerisine girmektedir.

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe, toplumdaki ve bilim alanındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe, diğer bir deyişle; programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir. Ancak eğitim programları gelişi güzel geliştirilemez. Programları daha etkili hale getirecek doğru kararların alınması için, bu kararların dayanaklarının bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve uygulamaların değerlendirilmesine bağlıdır.

Değerlendirme; program geliştirme sürecini tamamlar ve yeni gelişmelere olanak hazırlar. Değerlendirme sürecinde ne tür veri toplanacağı, elde edilen verilerin nasıl yorumlanacağı ve programa nasıl yansıtılacağı değerlendirilen programın özelliklerine göre değişir.”¹

Bu bağlamda Milli Eğitim müfredatı ile yürütülmekte olan sanat eğitim programları üzerine var olan kaynaklar incelenmiş, seramik eğitiminin bir program doğrultusunda ilköğretim okullarında uygulanabilirliği üzerine bir program önerisi getirilmiştir.

¹ ERDEN, Münire; **Eğitimde Program Değerlendirme**, Anı Yayıncılık, Ankara, s.2

Bu araştırma, ilköğretim okullarında yürütülmekte olan “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı”na ek olarak sanat eğitimi müfredatında yer alan “Teknoloji Tasarım Dersi” kapsamında verilen Seramik (üç boyutlu şekillendirme) dersinin program önerisi ve uygulanması konusunda genel bir değerlendirme amacını taşımaktadır. Daha çok anlam ve amaç kargaşası yaşanan sanat eğitiminde, sanatın bir araç ders olarak mı algılanması gerektiği, yoksa amaçlarını yalnızca sanattan alan bir ders olarak mı algılanması gerektiğini, karma eğitim sürecinde yerinin neresi olması gerektiğini sorgulamak gerektiği düşüncesinden yola çıkarak hazırlanmıştır.

Gelişmiş ülkeler, ilköğretimden başlayarak sanatı çağdaş insan eğitiminin vazgeçilmez bir aracı olarak değerlendirmiş, eğitim kurumlarına ve programlarına sanatı sokmuştur. Böylelikle hem sanatı meslek edinmek isteyen genç yeteneklerin erken yaşta keşfederek yönlendirilmesini sağlamış; hem de böyle bir isteği olmayan gençlerin de yaşam kültürlerinde sanatı paylaşma, yaşatma bilincinin kültürel tabanını oluşturarak, gelecekte beğenisi gelişmiş, çevresini sanatla güzelleştirebileceğine inanan bireylerden oluşan bir sanat alıcısı kitlenin hazırlanmasını sağlamıştır. Bir toplumun gelecekteki yaşamına yönelik yatırımın ancak insanın çok yönlü olmasını hedefleyen eğitim kurumları aracılığı ile sağlanabileceği unutulmamalıdır.

Duyularımız yolu ile algılananlar sayesinde çevre ile ilişkilere bir anlam yüklemenin en güzel yolu sanattır.

“Eğer görmek istiyorsak gözümüz ve zihnimiz beraber çalışmalıdır.”²

Sanatı anlayabilmek için çevremizdekileri sadece görmemiz yeterli değildir. Bunları zihnimizde yorumlamalı, farklı değerlerini anlamlandırmalıyız. Bunu yapabilmek için de sanat eğitimi özellikle de üç boyutlu şekillendirme olan seramik eğitimi gereklidir. Çocuk çevresinde olanları sadece iki boyutluymuş gibi algılamamalı üçüncü boyutuyla da daha yaşanır hale getirebilmelidir. Bu nedenledir

² SAN, İnci; **Sanat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985, s.17

ki Türk Eğitim Sistemi içerisinde de çok daha erken yaşlardan başlanarak sanat eğitimine yer verilmelidir, çeşitlilik kazandırılması sağlanmalıdır.

Özellikle ilköğretim okullarında sanat derslerinin salt alt becerilerini hedef alan uygulamalarla sınırlandırılması veya aynı yöntem ve tekniklerin çocuğun gelişim düzeyi ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmaksızın her yıl tekrarlanması sanatı, geleneksel eğitim anlayışından da öte anlamsız bir etkinlik haline dönüştürmektedir. Bununla da kalmayıp çocukların sanat derslerine karşı olumsuz bakmasına daha da önemlisi sıkıcı ve gereksiz bulmasına neden olduğu gözlenmektedir. Günümüz eğitim sistemi içerisinde “seramik eğitime” yer veren kurumlarda aynı sorunların yaşandığı kuşkusuz üzüntü vericidir. Seramik sanatı da tıpkı diğer sanat dalları gibi boş zamanları değerlendirmek için kullanılan, zevk veren, süsleme amaçlı, eğlendirici bir etkinlik ya da göze hoş gelen bir dekorasyon ögesi olarak algılanmaktadır. Çünkü bu bakış açısına göre “çocukta yetenek varsa bu nasıl olsa ortaya çıkar veya ileride kurslarla da geliştirilebilir” mantığı ne yazık ki tüm öğretim kurumlarında, öğretmen, anne babalarda ve bu bakış açısının yüklendiği çocuklarımızda etkili olmaktadır. İlköğretim okullarımızda şu an yürütülmekte olan sanat eğitimi adı altındaki “Görsel Sanatlar Öğretim Programı” da sanatı, sanat eğitimi dersini, bir araç ders durumuna itmiştir. Bu ders kapsamında verilen “seramik eğitimi” de gerek süresinin azlığı gerekse yetersiz ortam ve donanımdan kaynaklı olarak sadece bu dersin bir konusu gibi görülmektedir.

“İlköğretimde Seramik Eğitim Programı Önerisi” adını taşıyan bu tez ilköğretim döneminde çocuğa verilen sanat eğitimi içerisinde seramik eğitiminin yeterince yer almaması, okulların ve eğitimcilerin bu konuya yeterli ilgiyi göstermedikleri düşüncesinden hareketle yola çıkılmıştır. Seramik eğitiminin çocuğun yaratıcılığını, fiziksel ve duygusal gelişimini destekleyerek arttırdığı düşünülürse bu çalışma, ilköğretim döneminde eğitim programı kapsamında seramiğin ders olarak yer almasının gerekliliğini vurgulamayı amaçlamaktadır. Uygulamanın yapıldığı okul Dokuz Eylül Üniversitesi Özel 75. Yıl İlköğretim Okuludur. Seramik dersinin de tıpkı resim dersi gibi aynı amaca hizmet eden farklı bir alan olduğundan hareket ederek okul yönetimi ile görüşülmüş, hazırlanan tanıtıcı

ön bilgi ve program önerisi ile Milli Eğitim Bakanlığı'na müracaat edilmiştir. Görüşmeler neticesinde Seramik Eğitim Programının Teknoloji Tasarım Dersi kapsamında ayrı bir ders olarak her sınıf için haftada iki ders saati olmak üzere II. Kademe* öğrencilerine verilmesi uygun görülmüştür. Daha küçük yaş gruplarının da bu eğitimi alması için yine haftada iki ders saati olmak üzere kulüp etkinliği olarak verilmesi uygun görülmüştür. Ayrıca seramiğin içerisinde kabul ettiğimiz geleneksel çini eğitiminin de her iki kademeyi de kapsayacak şekilde kulüp etkinliği olarak verilmesi kararlaştırılmıştır. Programın içeriğinde eğitim ve mesleki bilgilerin yanı sıra, okulda öncelikli olarak bir seramik atölyesinin kurulmasına, teknik donanımın sağlanmasına, sonucun görülebilmesi için okul bahçesinde bir fırın odasının da kurulması sağlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve okul işbirliği ile tüm hedeflenenler gerçekleşmiş, programın yürütülebilirliği süreç içerisinde kabul görmüştür.

Son olarak programın bir değerlendirmesi yapılarak, okul yönetimi, veliler, rehberlik ve öğrenci görüşlerini yansıtacak anket çalışması yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar gösteriyor ki; ilköğretim okullarında D.E.Ü. Özel 75. Yıl İlköğretim Okulu model oluşturacak biçimde Teknoloji Tasarım dersi kapsamında seramik eğitiminin verilebileceği düşünülmektedir. Bu program seramik üzerine profesyonel eğitim almış eğitimcilerin desteğiyle gerekli malzeme, araç ve atölye donanımı sağlanarak, doğru planlandığı takdirde uygulanmasının çok da zor olmayacağı görülmüştür. Bu örnek program diğer ilköğretim kurumlarında da rahatlıkla uygulanabilecek düzeyde ve titizlikte hazırlanmıştır.

“Amacını sanatın özünden alan; görsel okuryazarlığı, kişisel farklılıkları, eleştirel düşünme anlayışını, kişinin kendi kültürü kadar öteki kültürleri de öğrenme ve değerlendirmesini sağlayan, çocuğa sanat eğitimi ile çevresiyle iletişim kurma olanağı veren, kişiye duygu, düşünce ve imgelerini bir ürüne dönüştürmede yaratıcı davranış kazandırmayı, çevresini estetik olarak değerlendirip değiştirebilmeyi sağlayacak bu program ile bireyin yaratıcı gücünün desteklenmesini sağlayacak, ayrıca diğer derslerde daha etkin olması için gerekliliğine dikkat çekilmiş olacaktır.

* II. Kademe: 6-7-8. Sınıflara ikinci kademe denilmektedir.

Gelişmiş ülkelere baktığımızda sanat eğitimi derslerinin zorunlu dersler olarak yerini alması, bu olabirliğin dikkate alınmış olmasından kaynaklanmaktadır.”³

Uygarlığın gelişmesinde sanatın (özellikle seramik sanatının) ve sanat eğitiminin gerekliliği bugün tartışmasız kabul gören bir olgudur. Türkiye'nin kalkınmakta olan bir ülke olarak, gelişmiş ülkelerin düzeyine ulaşabilmesi için, bu ülkelerin sanat eğitimi programlarını inceleyip, milli eğitim ve kültür yapısına uygun hale getirip Türk eğitim sistemine adapte edebilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda; eğitim sistemimizde yeniden bir düzenlemeye gidilmeli, özellikle sanat eğitiminin oldukça önemli olduğu okul öncesinden başlayarak, ilköğretim okullarındaki görsel sanat eğitimi dersleri daha kapsamlı hale getirilerek seramik eğitime de yer verilmelidir. Böyle bir uygulama ile sanatsal yaratıcılığı yüksek olan çocuklarımız erken yaşlarda eğitilerek üniversitelerimizin ilgili bölümlerine daha bilinçli olarak gelme olanağı bulacaklardır.

“İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Program Önerisi” konulu tezim göstermiş oluyor ki sanat eğitimi geliştirmek için yapılan çalışmalarda kurumlar arası işbirliğine özen gösterilmelidir. Üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve okullar sanat eğitimi ile ilgili çalışmalarda işbirliği içinde olmalıdırlar. Bu işbirliği her şeyden önce Öğretim Programının hazırlanmasında olmalıdır. Uygulayıcıların, sorunlara olan yakınlıkları nedeniyle, bu konudaki önerileri dikkate alınmalı ve çalışmalar bir ekip çalışması olarak yürütülmelidir. Her alanda eğitim gören öğrencilerimizin sanat eğitimi ve öğretiminden pay alacağı yeni bir sistemin gerekliliği kaçınılmazdır. Sanat derslerinin çeşitliliğinin sağlanması ile öğrenilen bilgiler diğer alanları da destekleyecek ve yaratıcı davranışı gelişmiş yeni bir nesil yetiştirilmesinde büyük önem kazanacaktır.

³ GÖKHAN, Mehmet Aslan; **Türkiye’de İlköğretimde Plastik Sanatlar Eğitimi ve Önermeler**, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği, İstanbul, 2007.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SANAT EĞİTİMİ

1. 1. SANAT EĞİTİMİNE GENEL BAKIŞ

“20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kaplamsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır.”⁴ Sanat eğitimi okullarda sanatsal gelişim için gerekli bilgi ve becerinin belirli programlar dahilinde kazandırıldığı bir eğitim alanıdır. Aynı zamanda okullarda bu eğitim alanının verildiği dersler olarak da tanımlanabilir.

“Sanatta öğrenme çok küçük yaşta başlamakla birlikte gerçek anlamda öğrenme okulda olur. Okulda sanat dersi geniş, kapsamlı bir öğretim alanıdır. Bu alan içinde; estetik değerler içeren, anlatımsal ve teknik anlamda nitelikli ürünler yaratmak, çevrede ve sanat yapıtlarında nitelikler görmek, ayımsamak, sanat tarihini ve estetiği öğretmek yer alır.”⁵ Sanat eğitimi, öğretim alanlarıyla okul öncesinden başlayarak yüksek öğrenimi de içine alan birbirini takip eden programların bütünüdür.

Sanat eğitimi, görsel algıya dayalı olarak sanat eserlerine karşı estetik hazzı ve duyarlılığı geliştiren malzeme ve yaratıcılık arasında düşünsel bağlantı kurarak bireyin kendini ifade edebilmesini sağlayan bir eğitim sistemidir.

Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak, bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitim sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları, estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir. Bu eğitim alanında birey; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, roman,

⁴ SAN, İnci, **Sanat Eğitimi Kavramları**, Ütopya Yayınevi, İstanbul, 2003, s.17

⁵ KIRIŞOĞLU, Olcay T, **Sanatta Eğitim: Görmek, Öğrenmek, Yaratmak**, 2. Baskı, Pegama Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 101

heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evreninden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağı bulmaktadır.

“Sanat eğitimi; çağdaş yaşam ve özgür düşünce yolunu açmaktadır. Endüstri çağının kendine özgü yaşam biçimini de beraberinde getirmektedir. Bu genel biçim içinde sanatın da, çağdaş sanatın da özgün bir yeri vardır. Çağımızda teknoloji ve makine devrini yaşamaktayız. Fakat, belki tüm çağlardan daha fazla estetik bir eğitime “sanat eğitime” gereksinim duyulmaktadır. İnsanca çağdaş bir yaşam ancak çağdaş düşünme sistemi, kurulmasıyla taklit ötesine gidebilmektedir. Sanat eğitimi; insanın kişiliğini ortaya çıkarmaktadır. Toplum düzeninde en yüce varlık insandır. İnsanın özgürleşmesinde sanat etkinliği önemli bir süreç olmaktadır. Bu bireylerden, kimi sanatın uygulayıcısı, kimi sanatın destekleyicisi ve tüketicisi olarak, çağdaş toplumu oluşturabilmektedirler (Erinç, 1998, s.89)”⁶

“Sanat, insanın varoluşuyla başlayan, tarihin her döneminde varlığını geliştirerek sürdüren bir olgudur. Sanat için bugüne kadar çeşitli tanımlamalarda bulunmuş olsa da, bu tanımlamalar iki yaklaşımda birleşmektedir. Bu yaklaşımlardan biri; sanatın “nesnel” yani toplumsal olduğunu belirtirken, diğeri ise “öznel” bireysel olduğunu belirtmektedir.

Toplumsal yaklaşımda sanat, dönemin sosyo-kültürel yapısıyla şekillenir ve toplum için yapılır. Bireysel yaklaşımda ise, sanatçı sanatı kendi iç dünyasını yansıtmak için kullanır.

Read en basit anlamıyla sanatı “hoşa giden biçimler yaratmak gayreti” olarak tanımlamıştır.

Aristo sanatı iyi anlamak için onu doğa ile karşılaştırmak gerektiğini söylemiştir. Sanat insan zekâsının doğayı işlemesidir; kendi amacına göre doğayı etkilemesidir.

⁶ ERİNÇ, Sıtkı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1998, s. 89

Hegel'e göre; sanat insan aklının somut bir yansımasıdır. Sanat doğayı taklit etmemelidir. Sanatın güzelliği doğadakinden üstündür.

Kant'a göre sanatın tek amacı kendisidir. Sanat "sanat" içindir.

Marks'a göre ise sanat toplumsaldır. İnsan ve doğanın etkileşimi sonucudur."⁷

Bu tanımlamalara göre sanat, kimi zaman insanın doğadan ve sosyal yaşamdan etkilenmesi sonucu duygu ve düşüncelerini yaratıcı gücüyle somutlaştırmasıyken, kimi zaman insanın ruhunun yansımasıdır.

"Sanat, insanı parçalanmış bir durumdan birleşmiş bir bütüne dönüştürebilir. İnsanın gerçekleri anlamasını sağlar. Sanatın kendisi bir toplumsal gerçekliktir. Sanatçı denen o üstün büyücü topluma gereklidir."⁸ Sanatçı, sanatı öznel veya nesnel nasıl yaparsa yapsın, zekâsı ve yaratıcılığıyla bulunduğu toplumun aydınıdır. Dolayısıyla sanatı ve sanatçıyı anlamak çaba gerektirir.

"Genel anlamda sanat; duydu, zekâ ve tekniğin iç içe estetik bir duyarlılıkla, ortaya konmasıdır. Dar anlamda ise güzel sanat eseri olarak yapılan her işin görünüşündeki güzelliğidir. Bir üst yapı kavramı olarak insanın ruhsal düzen ihtiyaçlarını karşılayan bir biçim yaratma eylemidir. Düzen ihtiyacı da hayatın sürekli olarak değişen yanıyla ilintilidir. Düzensizliğin olduğu her yer kargaşa içindedir. Toplumlardaki birçok olumsuzluğun ve sıradanlığın aşılmasında sanat bilincinin önemi vardır.

Bu anlamda sanat farklı kültürlere, farklı ırk ve inanışlara sahip insanların duygu ve estetik yönünden birbirlerini anlamaları ve ortak paydada birleşerek insan olma erdemliliğine kavuşmalarında erken bir rol üstlenir. Her ülkenin iletişim dilinde kullandığı sözcükler o dile yabancı kişiler için bir anlam ifade etmediği halde, sanatla ortaya konan dil tüm insanlığın üzerinde yoğunlaştığı anlamaya çalıştığı dildir.

⁷ GENÇAYDIN, Zafer; **Temel Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri**,

⁸ EDMAN, Irwin, **Sanat ve İnsan**, Çeviren: Turhan Oğuzkan, 2. Baskı, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1977, s.19.

Çünkü sanatın dili ruhun dilidir.”⁹ Sanatı evrensel yapan da budur. Sanatı topluma öğretmekse sadece eğitimle mümkündür.

“Eğitim; bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanıyorsa, eğitim yoluyla bireyin ruhsal ve bedensel gelişimi amaçlanmaktadır diyebiliriz. Bu bağlamsa sanat eğitimi ile de çocukta estetik duygularının, yetenek ve yaratı gücünün olgunlaştırılması hedeflenmektedir. Sanat eğitimi sadece beceri ve yeteneğe dayalı olarak görülmemeli; bireyin duygu, sezgi, zekâ, estetik yaşam ve anlayışının yanında sorgulama, değerlendirme, yargılama cesareti de aşılamalıdır. Öğrenci ele aldığı konu üzerinde düşünebilmelidir de. Bunun ilk şartı ise bakmakla görmek arasındaki farkı kavramakla olasıdır. Buda sanat eğitimi derslerinin bir süreç ve program içerisinde heyecanlandırıp, eğlendirerek verilmesi ile sağlanabilir. Her sanat eserinin özgün olması gereğinden hareketle yapılan sanat eseri, öğrencinin duygusunu, zekâsını ve felsefesini yansıtan bir ürün haline gelir. Kısacası sanat eseri için; sanatçının duygu ve düşüncelerinin, yaratıcılık ve estetik yaklaşımı ile birleşimi sonucu ortaya çıkan üründür diyebiliriz.”¹⁰

Sanat; küçük yaştan beri alına gelen sanat eğitiminin kazandırdığı estetik duyarlılık süzgecinden geçerek, yaşam biçimimizde, bireysel ve toplumsal ilişkilerimizde, olaylara bakışımızdaki tutum ve davranışlarımızda somutlaşır. Kendi yeteneklerinin bilincinde, başarılı, gelişmiş kişilikli insanlar, mutlaka sanatın verdiği renkli ve çok boyutlu geçmiştir.

Çağdaş eğitim anlayışı, bilgi aktarımı ile birlikte beceri kazandırmayı, ilgi ve yetenekleri geliştirmeyi, bireyde var olan yaratıcılık yeteneğini açığa çıkararak, topluma yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiler kazandırmayı, gerek bilim ve teknikte, gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda yeni ürünler ortaya çıkaran toplumlara

⁹ ARABACI, Muhlis, **Sanat Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı ve Sanat Eğitimi Yöntemi**, Yüksek Lisans Tezi.

¹⁰ ARAL, Nermin; **SANAT EĞİTİMİ – YARATICILIK ETKİLEŞİMİ**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15., 1999, s. 11-17

ulaşmayı amaç edinmektedir. Bu bakımdan sanat eğitimi çağdaş eğitim kavramı ve uygulamaları içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Eğer eğitimden beklenen bilgili, somut düşünen, yaratıcı, değer yargısı gelişmiş insanlar yetiştirmekse, sanat eğitimi bireyde bu davranışları en etkin biçimde geliştiren bir alandır. Yaratıcı düşünme kendi içinde bile çok boyutlu bir düşünmedir. Tartışmalı düşünme, üzerinde düşünme, somut düşünme, derin düşünme ve içten düşünme görsel sanat eğitiminin öğrenme süreçleri içinde yer alır. “Sanat eğitimi; algılama, düşünme ve uygulama arasında, yani zihin ve pratik arasında bütünleşmeyi sağlamakta da en etkili eğitim şeklidir.”¹¹ Bu nedenle, sanat eğitimi hedeflerine ulaşılmasında, birbirinin tamamlayıcısı olan kurumsal ve uygulamalı alanlar birlikte bir bütün olarak okul programlarında yer almalı ve derslerde uygulanmalıdır.

“Yaratıcılığı ön planda hedef alan sanat eğitimi bu nedenle çok önemle üzerinde durulması gereken bir eğitim yöntemidir. Yaratıcılık, zihinsel ve duygusal aktivitenin her türlü içinde mevcuttur.”¹² Sanatsal yaratıcılığın gelişimi için sanat eğitimi verilen yerlerdeki çevre koşulları ve öğrenci gelişim düzeylerini dikkate alan programlar oluşturulmalıdır.

Son yıllarda sanat eğitiminde büyük değişimler olmuştur. Eskiden sanat, çocuğa devredilen bir ders konumunda iken, şimdi onun fikir ve duygularını dışa aktarabildiği bir araç görevini üstlenmiştir. “Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından, destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler.”¹³ Milli Eğitim sistemi içerisinde, sanat eğitimi ile öğrencilerin algısal ayrımsama yetilerini geliştirmeyi, düşüncelerini görsel biçimlere dönüştürmesine yardımcı olmayı, onlara sanatın dilini öğretmek kültürleri ile sanat yapıtları arasındaki ilişkiyi, çağdaş sanatı değerlendirmeyi öğretmek hedeflenmektedir.

¹¹ **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2009, Cilt:7, sayı:1, s.205-227.

¹² GÖKAYDIN, Nevide, **Temel Sanat Eğitimi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s.19.

¹³ ARTUT, Kazım, **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002, s.106.

“Bir toplumun kültür düzeyini, o toplumun yetişmiş sanatçılarının ve sanattan anlayan değer yargıları gelişmiş kişilerin çokluğu belirler. Bugün, sanat eğitiminde ağırlık, sanat yapan uygulayıcılar değil, sanattan tat alan, sanatı çözümleyebilen, kültürünü anlayan bireyler yetiştirmek ve bunu toplum geneline yayarak sosyal ve kültürel gelişim kazandırmaktır.”¹⁴

“Buradan hareketle, sanat eğitimi okullarda kapsamı genişletilmiş olarak, ders saatleri çoğaltılarak, sanat yoluyla eğitim anlayışı ile diğer disiplinlerle de işbirliği içinde olan, amaçlarını sadece sanattan alan bir dersinde, özellikle okul öncesi ve ilköğretim okullarında mutlaka eğitim - öğretim sürecine dâhil edilmesi önemle gerekmektedir.”¹⁵

1.2. SANAT EĞİTİMİNİN AMACI

“Sanat Eğitiminin amacı, sanat yoluyla eğitimidir. Çocuğun zekâsını pratikliğe eşlik ettirerek, deneyimler kazandırarak, kişiliğini, yaratıcılığını, düşünce gücünü ve estetik duyarlılığını geliştirmeyi amaçlar. Ayrıca sanat eğitiminde amaç, çocuğu veya genci sanatçı olarak yetiştirmek değil, sanatı bir araç olarak kullanıp, bireyleri sanat yoluyla eğitmektir.

İlköğretim okullarında sanat eğitimi, çocuk ve gençlerin kişilik geliştirmeleri, toplumsal uyum sağlamaları, yaratıcılıklarının ön plana çıkarılması ve estetik duyarlılıklarının ortay konulması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın önemi de; sanat eğitiminin yararına inanmak, önemini kavramak ve toplumun bu amaç doğrultusunda eğitilmesini sağlamaktır. Çünkü sanat; her düzeyde ve tüm bireylere kazandırılması esas olan ortak kültürün vazgeçilmez öğelerinden birisidir. İşte ilköğretim çağındaki çocuklarda sanat eğitiminin ders olarak verilmesindeki amaç da bireyde tüm zihinsel yetileri, duygu ve duyu, duyum ve algılama, imgeleme,

¹⁴ GÖKHAN, Mehmet Aslan, **Türkiye’de İlköğretimde Plastik Sanatlar Eğitimi ve Önermeler**, Marmara Üniv. Güzel Sanatlar Fak. Resim Sanat Dalı, İstanbul, 2007

¹⁵ KİRİŞOĞLU, Olcay, ve STOKROCKI, Mary, **Orta Öğretim Sanat Eğitimi**, YÖK / Dünya Bankası MEGP, Ankara, 1997, s.1-7.

düşleme, düşünme, anımsama, çağrışım gibi güçleri estetik görüşle bütünleştirerek onu yaratıcı ve üretken kılacak biçimde eğitmek olmalıdır.”¹⁶

“OlcaY KİRİŞOĞLU’na göre: “Bir kişiye eğitilmiş insan diyebilmek için o kişinin çok yönlü yetileri bakımından gelişmiş, estetik ve pratik değer yargılarına sahip, bilgisini ve becerisini geliştirmeye hazır insan olarak yetişmiş olması gerekir. Eğitim görmüş insanla, yalnız zihinsel olarak eğitilmiş insan arasındaki ayırım, insanın bütün öteki yetileri yanında görsel ve sanatsal yetilerinin de gelişmiş olmasında gözlemlenir.”¹⁷

Her insanın yaradılış itibariyle sahip olduğu yaratıcı güçlerin ortaya çıkarılarak geliştirilmesi, amaca uygun ve bilinçli bir eğitim yoluyla kişinin etken ve üretici olmasını sağlayarak gerçekleştirilebilir. Bireyin kendini gerçekleştirme çabalarının bir doyuma ulaşma ve haz duyma anlamın da geldiğini ve sonuçta estetik bir içerik taşıdığını özellikle belirtmeliyiz. Bu bağlamda, yetişmekte olan gençlerin estetik eğitiminden yani sanat yoluyla eğitimden ne anlaşılmalıdır? Sanat eğitimi yalnızca yetenekliler yani sadece sanatçı olacaklar için mi gereklidir? Yoksa herkes için mi gereklidir? Sorusuna vereceğimiz “herkes için geçerlidir” yanıtına inanmak gerekir. Aksi halde sanat eğitimi dersleri inandırıcı ve doyurucu olmaktan uzak, hoşça vakit geçirme amacına hizmet eden bir “lüks” ten öteye hiçbir anlam taşımayacaktır.

“Sanat Eğitimi temelde, çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmaktadır. Çocuk bu sayede soyut ve somut imgeler arasındaki iletişimin nasıl kurulacağını sorgulayarak deneyler, denemeler, araştırmalar yapacak, böylece yaratıcılığını geliştirmiş olacaktır.”¹⁸

Sanat eğitimi yalnız kuramsal sorunlarla değil, sanatın ve estetiğin yaratıcı düşünceden ürün vermeye ve eleştiriye kadar uygulamadaki tüm sorunları ve

¹⁶ KİRİŞOĞLU, OlcaY, **Sanatta Eğitim; Görmek, Anlamak, Yaratmak**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Yayınları, Ankara, 1991

¹⁷ GÖKAYDIN, Nevide, **Tasarım Eğitimi: Yaratıcılığın Öğretisi**, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı: 36, Şubat, 2003

¹⁸ GÖKAYDIN, Nevide; **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**, MEB Yayınları, İstanbul, 1998, s. 3

bunların çözümleriyle de yakından ilgilenir. Bireyin görsel yetileri ve yaratıcılıklarının gelişmesindeki etkili yöntemleri araştırır; saptanan amaca göre en uygununu bulur. Sanat ve estetik eğitiminin, genel anlamdaki eğitim sürecinde, bütünlüğü sağlayan önemli bir eğitim aşaması olduğunu önemle vurgulamak gerekmektedir. Sanat eğitimi genel eğitimin bütünleyicisidir.

“Okullarda uygulanacak Sanat Eğitimi dersleri ile çocukta;

a) Sanatsal dili kullanabilme:

Anlaşılabilmenin ve anlayabilmenin yolu sadece sözsel anlatım değildir. Müzikal, biçimsel ve hareketle anlatım yolu da yaşamımızın bir parçasıdır. Bunların hiçbiri bir diğerrinin yerini dolduramaz. Görsel anlatım, kişinin kendi iç dünyasını dışa vurmak için başvurduğu en özgün bir anlatım dilidir. Sanat eğitimi, öğrencinin kendini anlatmanın olanaklarını bulabileceği ve yollarını öğrenebileceği en uygun ortama hazırlanmalıdır. Bu nedenle amaç, ne öğrenciye kuru bilgilere dayalı kurallar öğretmek ne de sanatın zanaat yönüyle ilgili el becerileri kazandırmaktır. Daha çok gözleme dayanan düşünme – gözle düşünme- eğitimi yapmaktır.

b) Kişilik eğitimi:

Pestalozzi'nin eğitim anlayışına göre “yeteneklerin geliştirilmesi, bilgiyle doldurulmaktan daha önemlidir”.

Goethe de, eğitilmişliği, “bağımsız yaşam” olarak nitelerken, en değerli kişilik eğitimi yolunun sanat olduğunu vurgular.

Özgün bir kişilik eğitiminden, bağımsız karar verebilmeyi, bağımsız davranabilmeyi, bireyin üretici güçlerinin uyarılmasını, duyarlı tavır yoluyla ahlaksal bilince ulaşmayı anlıyoruz. Sanatın, kişiliğin gelişmesinde üç yönden kuşatıcı bir etkisi vardır.

- Yaratma süreciyle bir değer üretmenin gururunu yaşama,
- kendisini dışa vurarak var olmanın bilincini duyumsama,
- Kendisiyle dış evrenin nesnelere arasındaki ilişkilerin düzeniyle ilgili yasarın gizini keşfederek yaşamının hazzını duyumsama.

Yaratmanın, varolmanın ve nesnelere arasındaki biçimsel güzelliklere işlevsel ilişkileri sezebilmenin mutluluğunu yaşayan birey, kendine güvenmeyi, karar vermeyi, paylaşmayı, düzensizliklerden ve çirkinliklerden, çarpıklıklardan rahatsız olmayı öğrenir.

Duyguları hazla beslenen insan, kötülüklerden, çirkinliklerden ve basitliklerden uzaklaşarak yüce değerlere yönelecektir. Kişinin estetik eğitimi bu anlamda ahlak eğitiminin ta kendisidir. Çünkü ahlak öğretilmez, yaşanır.

c) Sanat yapıtlarıyla ilişki kurabilmeyi sağlama

Sanatın doğası ancak onu doğrudan doğruya yapmakla anlaşılabilir. Sanatın kapısını açan anahtara, onun dilini tanımak ve mantığını kavramak, yapıtın dilini anlamak ve araçlarını tanımakla sahip olunabilir. Sanat eğitiminin işlevi de işte bu yolları açan kuramsal ve uygulama etkinliklerini gerçekleştirmektir.

Büyük sanatçıların yapıtlarını irdelemek, onlarla konuşmak ve onların zenginliklerle dolu yaratıcı dünyalarını tanımakla, içinde kendisini bulabileceği ve kendisi için itici güç olabilecek ya da güdülenerek etkileneceği birçok sanat yapıtıyla duygu ve düşünce bağı kurması olasıdır.

d) Sanat yoluyla çevreyle ilişki kurmayı sağlama

Toplumsallaşmanın temel koşulu, ortak kültür değerlerini yaratabilmek ve paylaşabilmektir. Bunları da yaratanlar sanatçılar ve bilim adamlarıdır. Bu nedendir ki okullarda sanat eğitimi derslerinin amaçlarından bir de, yetişmekte olan gençlere, sanatsal değerlere ulaşmanın kuramsal ve uygulamalı yollarını açmaktır.”¹⁹

Çocuklara sanat eğitimi verirken, onların iç dünyalarına girilmelidir. Duygularının, heyecanlarının, isteklerinin neler olduğu bilinmeli, muhakeme yetenekleri sağlanmalıdır. Çocuk yaratırken, yaptığı eserde kendinden bir parça koyar. Bunu gerçekleştirirken eserine duygularını, düşüncelerini katarak sanatsal amaçlı ürünü ile kişiliğini bütünleştirir.

¹⁹ KİRİŞOĞLU, Olcay & STOKROCKI, Mary, **Orta Öğretim Sanat Eğitimi**, YÖK/Dünya Bankası MEGP, Ankara, 1997, s. 1-7

“Tüm bu söylenenlerin doğrultusunda sanat eğitiminin amacı için; öğrencilerin algısal ayırimsama yetilerini geliştirmek, düşüncelerinin görsel biçimlere dönüştürülmesine yardım etmek, onlara sanatın dilini öğretmek, kültürleri ile sanat yapıtları arasındaki ilişkileri değerlendirmeyi sağlamaktır diyebiliriz.”²⁰

İlköğretimde sanat eğitimi verilirken, çocuğun veya gencin boş zamanlarını değerlendirme ya da onu sanatçı olarak yetiştirme gibi bir amacı yoktur. İlköğretimde sanat eğitiminin asıl amacı; çocuğa farklı bir bakış açısı kazandırarak, yaratıcı düşüncesini geliştirmesine yardımcı olmaktır. Çocuğun kendisini ifade edebilmesi için çocuğa verilecek sanat eğitimi geniş kapsamlı olmalı ve sanatın bütün dallarını içeren çeşitlilik de sağlanmalıdır. Sanatın değişik dallarını içeren sanat eğitimi sayesinde çocuk kendine uygun olan sanat dalını seçerek yaratıcılığını daha rahat ortaya koyabilmelidir.

Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. Sanat eğitimi, gözlem yapma, orijinal buluş ve kişisel yaklaşımları desteklediği, pratik düşünceyi arttırdığı için de gereklidir. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur. (<http://www.geocities.com/enveryolcu/>).

İlkokulun ilk sınıflarından itibaren sanat eserleriyle karşılaşan çocuk, estetik değerleri de sezinleyecek ve böylece sanat değeri olan yapıtlarla olmayanları birbirinden ayırabilecektir. Güzel sanatlara karşı duyarlılığı geliştireceğinden sanat olaylarını da izleyecektir.

“İnsanın duyu, duyum, duygu ve düşlem gücünü, imgelemine, eğitime kaygıları içindeki bir sanat eğitimi anlayışı yerine; öğretilebilirliğiyle, genci yalnız duyarak değil, düşünerek, tartıp biçerek, eleştirerek, yaşayarak yapmaktan çok, yapılanların üzerinde düşünerek, kendini gerçekleştirmek, çevresiyle ilişki kurmak

²⁰ S. BUYURGAN & U. BUYURGAN, 2001, s. 72-74.

ve bu çevreyi düzenleyebilmek için neler gerektiğini hesaplayarak, dış dünyadan koparak değil, tam tersine onunla bağdaşarak, bilim ve teknolojiyi içine alan, insanı her alanda yaratıcı, tasarlayıcı, düşünce üreten yanını pekiştirme amaçlı sanat eğitimi anlayışı giderek egemen olmaktadır.²¹

1.3. SANAT EĞİTİMİNDE YARATICILIĞIN ÖNEMİ

“Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı “Kreativitaet, creativity”dir. Latince “creare” sözcüğünden gelir. Bu sözcük, “doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır.”²²

“Yaratıcılık insanlık tarihi kadar eski olmasına karşın, özellikle son beş yüzyılda hemen yalnız güzel sanatlar alanına ilişkin bir olgu olarak benimsenmiş, üstelik çoğunlukla bir “deha” ya da tanrısal ve olağanüstü güçlerle açıklanmaya çalışılarak, mistik bir çerçeve içinde değerlendirilmiştir.”²³

“Yaratıcılık; her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir. Yaratıcılığa sahip olup olmadığımızı bize; yaratıcılığımızı eğiten, bir eğitim ve öğretim süreci öğretebilir.”²⁴

“Yaratıcılığa, bilim, sanat, eğitim çevrelerinin yaklaşımları farklıdır. Bilim adamlarına göre yaratıcılık akıl yürütme, buluş yapma ve sorun çözmedir. Bu bağlamda yaratıcılık süreçten çok sonuçla ilgilidir.

Sanatçılar için yaratıcılık estetik öğeler içeren özgün bir bütünlük yaratmaktır. Matisse “Her gerçek yaratma içten gelir, bunu dışardan birtakım

²¹ SAN, İnci, **Sanat Eğitimi Kuramları Tan Yayınları**, Anara, 1983, s.29.

²² SAN, İnci, **Yaratıcılık, Sanat Sorunları, Kuramları Eleştirisi Eğitimle İlişkiler, Sanat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, Ankara, 1985, s.9

²³ SAN, İnci, **Sanat ve ...**, s.9

²⁴ SAN, İnci, **Yaratıcılık, İki Düşünce Biçimi ve Çocuğun Yaratıcı Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990, s.7.

malzeme ile besleriz. Bu, sanatçının yalnız kendisinin yer aldığı ve yavaş yavaş dış dünyayı içine sindirdiği bir süreçtir. Bu süreç resmi yapılan obje kendisinin bir parçası oluncaya kadar sürer” der (Matisse, 1953). Burada yaratıcılık içsel duyumsama ile dış etmenlerin birleşip dışa vurulduğu bir süreç olarak ele alınır. Sonuç ise sanat yapıtıdır. Picasso “Ben aramıyorum, buluyorum” derken, us imgelerine uygun düşen biçimler arasındaki bağlaşıma belirtir. Burada yaratıcılık; seçme ve seçilenler arasında yeni ilişkiler kurma davranışı olarak görülmektedir.

Eğitimcilerin yaratıcılığa yaklaşımları, araştırmacı, özgür düşünen, soru soran, uygucu olmayan (non-conformist) insan yetiştirme yönündedir. Çünkü eğitimden beklenen de soru soran, tartışarak düşünen, akıl yürüten, sorun çözen insan yetiştirmektir. Genelde gözlenen ise okul sistemlerinin olamı kabul eden, tartışmayan, uygucu insan yetiştirmeye gösterdiği eğilimdir. Eğitimin bu anlamdaki yaratıcı düşünmeyi geliştirme yönündeki isteği ile okulun bu yaklaşımı çoğu kez birbirine karşıt düşmektedir (San, 1981). Bu bağlamda kurumsallaşmanın yaratıcılığı bir anlamda öldürdüğü varsayılır. Ancak, sanatın kişiye sağladığı özgür düşünmeye ve tartışmaya yönelik davranışları geliştirici özelliği, yaratıcılık açısından sanat derslerinin okulların kısıtlayıcı yaklaşımı içindeki önemini bir kez daha vurgular.”²⁵

Sanat eğitimi yalnızca sanatı meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okul öncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşama ve basamaklarda sürdürülecek bir eğitsel süreç olarak görülmelidir. Yeni, özgün ve çağdaş düşünceler üretmeyi öngören sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektir.

“Olca KİRİŞOĞLU (2002), sanat yoluyla geliştirilen yaratıcılığın her alana yönlendirilmeyeceğini ve sanatsal yaratıcılığın ancak planlı ve programlı bir eğitimle geliştirileceğini belirtir. Bir gerçekten ötekine, bir konudan bir başkasına atlayarak yapılan sanat derslerinin ne öğrenmede ne de yaratıcılığı geliştirmede etkisi olabileceğini önemle vurgular. Yaratıcı olması gereken ortamın kısıtlayıcı, otoriter ve aşırı derecede yapılandırılmış olmasını çocuk açısından zararlı bulur. Yaratıcı ve

²⁵SAN, İnci; **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 7., Ankara, s.77.

üretken bir eğitimde çocukların, serbest olmaları ve ellerindeki araçları korkmadan ve çekinmeden kullanabilmeleri ön şarttır. Çevresindekilerden farklı soru soran öğrencinin susturulduğu, kimi davranışlarıyla aykırılık sergileyen çocukların hoşgörüsüyle karşılanmadığı, kimi sorulara farklı yanıtlar bulan öğrencilerin kabul görmediği ortamlarda elbette yaratıcılığında geliştirilmesinden söz edilemez. Sanat çalışmaları özgürlük, bolluk ve güven ortamı gerektirir. Yaratıcı olabilmek için her şeyden önce bireyin kendine güven duyması, bağımsızca düşünebilmesi, kimi zaman alışılmış kalıpların ve kuralların dışına çıkabilmesi, yeteneklerini sonuna kadar kullanabileceği ortam ve özgürlüğe sahip olması gerekmektedir. Yaratıcı bir birey çevresini ve dünyasını çok yönlü, etkileşimler içinde görüp algılayabilir. Çevresini doğru olarak algılayabilen, gördüklerinden yaşadıklarından anlam çıkarabilen bir kişi çağın yaşam gerçeklerini daha kolay değerlendirebilir. Toplum içinde duygusal açıdan rahatlama fırsatı bulabilir. Hoşgörülü, sözel ve şekilsel yaratıcılığı gelişmiş, yaratıcı düşüncüyü okumada başarılı, yeteneklerinin farkında olan, dinamik bireyler ancak yaratıcı sanat eğitimi ile sağlanabilir.”²⁶

Okullarda sanat eğitimi, yaratıcılığın geliştirilmesinde en önemli rolü oynayan çalışma alanlarıdır. Sınıf içi durumlarda yaratıcı davranış geliştirme sanat eğitiminin temelini oluşturur. Yaratıcılığı bu boyutta ele aldığımızda, ocuktan ve gençten beklentilerimiz ne olmalıdır? Hangi tür davranış çocukta yaratıcılık belirtisidir? Nasıl bir eğitimle bu yaratıcılık geliştirilebilir? Çocuktaki yaratıcılık gerçekten özgünlük taşır mı? Okul çocuktaki yaratıcılığı ortaya çıkarabilir mi?

Bu soruların yanıtlarına geçmeden önce “yaratıcılık” kavramının okul düzeyinde oldukça yanıltıcı anlamlar içerdiğini belirtmek gerekir. Kimi zaman okullarda bütün sanat etkinlikleri yaratıcı çalışmalar olarak tanımlanır. Oysa öyle çalışmalar vardır ki, örneğin; salt beceri öğretimine yönelik çalışmalar, buralarda yaratıcılıktan söz edilemez. Kimi zamanda derslerde kullanılan gereç çeşitliliği yaratıcılık olarak algılanır. Neyin ne zaman, ne amaçla kullanıldığı belli olmayan böylesi durumlarda da yaratıcılıktan söz edilemez. Tersine çoğu kez çeşitli gerecin amaçsız kullanımı, geliştirici olmaktan çok engelleyici olmaktadır. Çünkü

²⁶ SAN, İnci, **Sanatsal Yaratma ve Çocuktaki Yaratıcılık**, Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Yayınları, Sayı:7, Ankara, 1998, s.70.

öğrencinin, konu verilip çalışmaya yöneldiğinde, belirli gereç üzerinde belirli bir süre çalışarak düşünmesi gerekir. Bunu yaparken gerecin sınırlılıkları ve olanakları ölçüsünde sorun çözmeyi öğrenir. Gereç çeşitliliği, bir gereci tanımadan ötekine geçmek kimi zaman rastlantısal güzelliklerin belirlenmesine olanak verse de bu gerçek bir yaratma olamaz. Bu nedenle her ders kendi içinde yaratıcı olmalıdır.

“Sanat eğitiminin baş amaçlarından biri, görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yöneltmek için, bakmak değil “görmek” için, duyguyu “işitmek” için, dokunulanı “duymak” için yaratıcılık gereklidir.”²⁷ Örneğin, bir ders süresince bir çalışmayı zor bitiren öğrenciye karşılık, aynı sürede iki ya da üç çalışma bitiren çocuk için daha yaratıcıdır demek doğru olur mu? Üretken olan acaba her zaman yaratıcı olan mıdır? Aynı süre zarfında bir çalışma gerçekleştirebilen bir çocuğun ürünündeki yaratıcılık, bir diğerinde çok fazla ürün ortaya konmasına rağmen daha fazla olabilmektedir. Demek ki, yaratmaya temel olacak birikim olmadan öğrenciden yaratıcı davranış beklenemez.

“Çocukta ve yetişkinde yaratıcılık konusu belli başlı üç düzlemde ele alınabilir:

1. Çocuğun, yani yetişen ve gelişen insanın, kişilik gelişimi açısından [Ruhbilimsel (psikolojik) yaklaşım].
2. Bu yetişmekte olan'ın nasıl yetiştirildiği, nasıl eğitildiği ve basıl eğitilmesi gerektiği açısından [Eğitbilimsel (pedagojik) yaklaşım]. Burada söz konusu olan bir süreç olarak yaratıcılıktır.
3. Gerek doğal gelişimi içindeki her insanda az ya da çok var olduğu kabul edilen yaratıcı yetinin ortaya koyduğu, gerek yaratıcı kılmak için çeşitli yaşam dönemlerinde yönlendirilerek ele alınabilmiş yaratıcı süreçler sonunda ortaya çıkan ürünler açısından”²⁸

²⁷SAN, İnci; **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Yayınları, Sayı:7, Ankara, 1998, s.70.

²⁸ SAN, İnci; **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, Ankara, 1979.

Sanat eğitimi yoluyla hem çocuğun kişiliğini olumlu yönde etkileyip kendi kişiliğini koruması sağlanabilir, hem de kendi kişiliğini daha derinlemesine tanıma şansı verilir. Çocuk sınıf ve okul ortamında yeteneği sayesinde tanınıp dikkate alınabilecek ve çevresi onun farkına varabilecektir.

Süreç, sonuca giden yolda yaratıcı kişinin bedensel ve düşünsel çabalarını tümünü kapsar. Süreç değişkendir. Bir başka deyişle sanatsal yaratma sürecinde bir çalışma üzerinde önce şunu, sonra bunu yapacağız diye bir ardılık söz konusu olamaz. Yaratıcı kişi zaman zaman çalışmasının ilk başına dönerek yapıtını bütünüyle tekrar ele alabilmelidir. Çünkü bir eser oluşturabilmek için deneyim gerekmektedir.

Ürün, ussa ve bedensel uzun çabalardan sonra ortaya çıkmıştır. Yaratıcı davranışta sonucun önemi, yapıtın bu çaba ve davranışın bir bir kanıtı olmasıdır. Gerçekte süreç ve ürün sanatsal yaratıcılığın ayrılmaz iki bileşenidir. Süreç olmadan ürün olmaz, ürün olmadan da salt süreç bir anlam taşımaz. Böyle bir eğitim ortamında yaratıcılıkta devamlılık sağlanamaz. Çünkü sanat nesnesi, çalışmak için bir güdüleyici görevini de üstlenir.

Sınıf ortamında süreç sonuçtan daha çok dikkate alınırsa çocuğun yaratıcı deneyim kazanması kolaylaşır. Kimi eğitimcilere göre çocuğun bir şeyler yapmaktan duyduğu haz ve doyum yeterlidir. Bu tutum öğrenciyi sanata yaklaştırmada büyük önem taşır.

Sınıf ortamında yaratıcılığı engelleyen etmenleri de şöyle sıralayabiliriz:

1. Çocuğun ilgi ve istek duymadığı konu ve gereçle çalışmaya zorlanması:

Ancak, bu her zaman engelleyici bir neden sayılmamalıdır. Çünkü, yaratıcılık öğretimin sürekliliğini engelleyecek boyutta her şeyin çocuğun isteğine bırakıldığı zaman da engellenir. Öğretmen her iki durumu da bilerek bireysel gereksinimleri dikkatle izlemeli ve ona göre bir tavır ortaya koymalıdır.

2. Öğrenci her konuda bilgilendirilmeden çalışmaya geçilmesi:

Burada teknikten sanatsallığa kadar her konuda öğrencinin bilgilendirilmesi yer alır. En yalın biçimde fırçayı nasıl kullanacağını, boyayı nasıl süreceğini, renklerin yan yana gelişlerindeki etkileşimi bilmeyen öğrenciden yaratıcı ürün vermesi beklenemez.

3. Öğrencinin yaratıcılığa temel olan kaynaklardan yoksun oluşu:

Görmek yaratmanın ilk koşuludur. Estetik zenginlikten yoksun, kültür kaynakları sınırlı bir çevreden gelen çocuktan daha varlıklı çevreden gelenler gibi yaratıcı olması beklenemez.

4. Araç, gereç ve çalışma ortamının yetersizliği

5. Sınıf kalabalığı, mekânın darlığı, öğretmenin her öğrenciye yeterli ilgiyi gösterememesi.

6. Çalışma süresinin sınırlılığı ve azlığı

7. Çevredeki kültür kaynaklarından yeterince yararlanma fırsatının çocuğa verilmemesi (müze, galeri v.b.).

8. Diğer ders öğretmenlerinin sanat derslerini kendi dersleri için telafi amaçlı kullanılabilir bir alan gibi görmesi.

Sanat saatinde öğrencinin alınıp başka bir ders için etüde ya da sınava hazırlanması da yaratıcılığı engelleyen etmenlerdir.

“Okullardaki sanat eğitimi dersleri arttırılırsa, çocuğun yaratıcılığı daha da geliştirilebilir. Birey her an her derste yaratıcılığını ön plana çıkarabilir ve sanat eğitimi dersleri ile bunun çok yönlülüğü sağlanabilir. Sanatın öğretiminde amaç; ne tek tek yaratıcılar yetiştirmek, ne de herkesi yaratıcı yapmaktır. Amaç sadece; sanatı öğretmek ve sanatı yaşatmaktır.”²⁹

Yazılanlar doğrultusunda ilköğretim çağındaki çocuklar için anne, baba ve eğitimcilerin yaratıcılık, yaratıcı düşünme, sanat eğitimi ve bunların yararları konusunda bilgilendirilmesi, eğitimin her kademesinde sanat eğitimine önem verilmesi, çocukların ezbercilikten kurtarılması, çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun programların hazırlanması, anne-baba ve eğitimcilerin işbirliği içinde çalışması önerilebilir.

²⁹ KİRİŞOĞLU, Olcay, **Gençlerin Sanat Eğitimi**, Sanat Yazıları 2., Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Yayınları, Ankara, Sayı:7, s.77.

1.4. GÜNÜMÜZ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SANAT EĞİTİMİ VE SORUNLARI

“Günümüz ilköğretim okullarında verilen sanat eğitiminin yerleşmiş bilinci aşamadığı gözlenmektedir. Bunu nedeni olarak sanat eğitimi derslerini öteki alan dersleri gibi kendi başına yerleşmiş, tutarlı bir yapı oluşturmadığı gösterilebilir. Ayrıca resim-iş dersleri boş zaman uğraşısı konumunda görülmekte ve kimi zaman kendi dışındaki alanların uygulama alanı olmaktadır. Örneğin, bir matematik dersi hocası gelip de şöyle diyebilir; “-Telafi dersi yapmam gerekiyor ve sınavımı bugün yapamayacağım. Acaba haftaya sizin dersinizde sınavımı yapabilir miyim?”. Bu örnek, sanat eğitimcisinin dersinin nasıl algılandığını açıkça ortaya koymaktadır. Sanat eğitiminin böyle algılandığı bir ortamda nasıl verilebileceği üzerinde düşünmek gerekir.

Yeni mezun öğretmenler ilk birkaç yıl öğrendiklerini uygulamak konusunda ısrarlı davranırlarken (bu yıllarda diğer öğretmenler tarafından idealist olarak adlandırılıyorlar), sonraki yıllarda sanat eğitimi derslerini daha az yaratıcılığa yönlendiren yöntemlerle işlemeyi tercih etmektedirler. Bu durumda yaratıcılığı ortaya çıkarmak, geliştirmek amaçlı olan bu eğitim, amacını gerçekleştirme yolunda bunu gibi birçok engellerle karşılaşmaktadır. Bunların yanı sıra, sanat eğitiminin genel sorunları arasında şunlar da sıralanabilir; - Ders saatinin azlığı, - Araç gereç yetersizliği, -Kısıtlı çalışma mekanları, -Derse gereken önemin verilmemesi,-Yapılan planları uygulama konusunda gerekli özenin gösterilmemesi gibi. Ayrıca anne-babaların, okul yöneticilerinin, diğer alan öğretmenlerinin resim dersine olumsuz yaklaşımları ve öğretmen yetiştirmedeki olumsuzluklar diğer sorunlar arasında sayılabilir. “Sanat bir yetenek dersidir” diyerek bu eğitimi baştan reddedenler de az bir kesimi oluşturmaz. Sanat eğitimi dersinin sorunlarından bir olan bu yaklaşım sanatın ikinci plana itilmesine neden olmaktadır.”³⁰

Oysa toplumlarda üstün yetenekli insanların varlığı ötekilerde bu yetinin yokluğunu göstermez. Kaldı ki sanat; görme, anlama, deneyim ve yaratma süreci

³⁰ KUNT, Nilüfer, **Ortaöğretim II. Kademe Sanat Eğitimi programlarında Karşılaşılan Sorunlar.**

olarak bu alanda kapasiteleri sınırlı olanlar için de gerekli bir derstir. Eğitim bu bağlamda kapasiteleri sanatsal yetiye dönüştürmek için yapılır.³¹

Okullarda araç-gereç eksikliği çoğu öğretmenin de yakındığı gibi önemli bir sorundur. Bu sorunun kaynağının da çoğu zaman yöneticiler olduğu düşünülmektedir. Gerekli olduğuna inanmadıkları bir ders için para yatırımı yapmadıkları bilinmektedir. Öğrencinin kullanacağı malzemelerin bu eğitim için yeterli olmamasının yanı sıra, alçı, kil, boya gibi gereçleri de sağlaması olanaksızdır. Hele ki ülkemiz ekonomik koşullarında bu durum çözümsüz gibi görünüyor. Ama en azından çamur, aletler ve sır-boya gibi gereçler için ödenek ayrılrsa, öğrencinin bu derslere daha aktif olarak katıldığı görülecektir.

İlköğretim okullarında sanat derslerinin verildiği çalışma mekânlarının uygun olmayışı ve ders sürelerinin kısalığına da değinmek gerekir. Teknoloji tasarım – seramik dersi için ayrılan özel mekânın olmayışı ve sınıfların çok fazla kalabalık olması orada sanat çalışmaları yapılmasını engellemektedir. Örneğin, bir düzenleme yapıldığında, bu düzenleme daha sonraki dersler için çalışmaya olanak vermez. Çünkü işlik aynı zamanda derslik olarak kullanıldığından, öğrenci yaptığı çalışmaya daha sonra devam edemeyecektir. Okullarda sanat eğitimi için ayrılan ders saati çok azdır. İki ders olarak belirlenmiş olan çalışma sürelerinden yerleşme toplanma sürelerini çıkardığımızda geriye kalan zaman dilimi sanat eğitimi için yeterli olmayacaktır. Bu sürede, eğitimcinin dersi işleyişine göre vereceği kuramsal ve uygulamalı eğitimin, çocuğun yaratıcılığını göstermesine imkân tanımamaktadır. “Fiziksel şartların (derslik, atölye, araç-gereç) yetersizliği ve kalabalık sınıf mevcutları sanat eğitimini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte sanat eğitimine ayrılan sürenin az olması ve eğitim programlarının uzun süre güncelleştirilmeden uygulanması ve tekdüzelik sınırlayıcı olmaktadır.”³²

³¹ KİRİŞOĞLU, Olcay, **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, T.E.D. Yayınları, 1990.

³² KİRİŞOĞLU, Olcay, **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, T.E.D. Yayınları, 1990.

“Resim-iş öğretmenlerinin, yöneticiler ve diğer yetkililerle sağlıklı iletişim kurabilmeleri durumunda, sanat eğitime ilişkin ekonomik-sosyal bir çok sorunlarına çözüm bulabilecekleri söylenebilir.”³³

Kendisini sürekli geliştirme ve çağdaş yeniliklere ayak uydurma zorunluluğu bulunan Resim-İş (sanat) öğretmenlerinin sanat eğitime bakış açıları, alan bilgisi, sanat eğitimindeki güncel yöntemler konusunda kendini yetiştirmesi, öğrenci ve veliyle olan ilişkisi, uygulamadaki bir başka sorunu oluşturmaktadır.

“Genel eğitim sisteminden geçen her kişi, üniversiteyi bitirmiş olsa da sağlıklı bir sanat eğitimi, sanat kültürü almadan, sanat örnekleri görmeden, bilinçli bir sanat tüketicisi kimliği kazanmadan eğitimini tamamlamaktadır.”³⁴ Sanat eğitimi ağırlıklı olarak güzel sanat liseleri ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Ülkemizdeki genel eğitim politikası, sanat eğitiminde çeşitlilik sağlanmasına pek imkan vermezken, kulüpleri arttırmak çözümü sağlayamamaktır.

Sanat eğitiminin yukarıda verilen sorunlarının yanında öğretimsel sorunları da bulunmaktadır.

“Bilgi edinme, kavram geliştirme, yargı yalnız biliş alanı ile ilgili görülmüş ve öğretimle bağdaştırılmıştır. Buna karşılık değerlerle düşünme, estetik ve pratik deneyim ve değer yargısı us dışı alana itilerek sanatı öğretilir ve öğrenilir olmaktan uzaklaştırmıştır. Sanatın bilişsel olamayacağı yönündeki yaklaşımlar sanat eğitimi daha çok uygulamaya yönlendirerek tek yönlü bir eğitime itmiştir. Sanat eğitimi gelişimi bundan olumsuz yönde etkilenmiştir.

³³ ALAKUŞ, Ali Osman, **Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü**, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 160, Güz/2003, s.244.

³⁴ ETİKE, Serap, **Sanat Eğitimi Yazıları**, İlke Yayınevi, Ankara, 1995, s.21.

“Sanat derslerinin ve bu dersleri veren sanat öğretmenlerinin önemi, velilerden diğer öğretmenlere ve yöneticilere kadar geniş bir kesim tarafından henüz tam anlamıyla kavranmamıştır. Bunu doğal bir sonucu olarak sanat derslerine gereken ilgi gösterilmemektedir.”³⁵

Ekonomik açıdan bakıldığında eğitime ayrılan bütçe ve bunun içerisinde sanat eğitime ayrılan payın düşük olması başka sorunları da beraberinde getirmektedir.

İlköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin eksik ve yanlış bilgilere sahip olmalarının yanında; sanatın ve sanat eğitiminin önem ve gereğine inanmamaları, müfredatlarında yer alan bu dersleri boş zamanları değerlendirme olarak yorumlayıp ders içinde Matematik, Türkçe, Fen derslerini daha çok önemseyip işlemeleri ilköğretim okullarındaki sanat eğitime yapılmış büyük bir haksızlıktır.

Sanatı okul programlarının “bir süsü” konumuna getiren bir diğer nedense, “yetenek” sorunudur. Sanatın sadece yetenekliler için olduğunun düşünülmesi sanatı eğitim programları içinde eriten bir yaklaşımdır. Her sanat programının yeteneklilere yönelik bir özel amacı vardır elbette. Yeteneklileri bulup çıkartmak çoğu kez temel amaç gibi görülebilir. Ancak anlamlı bir sanat eğitiminin amacı her öğrenciyi kapasiteleri ölçüsünde yetiştirmektir. Bu bağlamda sanat programlarının salt yetenekliler için olmadığını, ileride beklide hiç sanatla uğraşmayacaklar için de düzenlendiği unutulmamalıdır. Etkili bir eğitimin başarısının ulaşabildiği kadar öğrenci sayısı ile ölçülmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Sanatı çocuklarımıza ve gençlerimize öğretemiyorsak, ders sürelerini azaltmak “Hiç değilse yetenekli ve istekli çocuklar öğrensin” diye dersi seçmeli yapmak eğitimde çare olmamalıdır.

Bir okula girildiğinde ilk izlenimler, orada ne kadar ve ne durumda sanat eğitimi verildiğini hemen açıklar. Bu sebeple sanat dersleri okullarımızın vitrini

³⁵ KİRİŞOĞLU, Olcay & STOKROCKI, Mary, **Orta Öğretim Sanat Eğitimi**, YÖK / Dünya Bankası MEGP, Ankara, 1997, s.99.

gibidir. Bu derslerde üretilen çalışmalar mutlaka görsel yerini almalı, vitrin, pano, duvar gibi yerlerde sergileme yapılmalıdır. Bu da yönetimle iyi bir işbirliği gerektirir.

Okullarımızda görsel sanatlar eğitimine ayrılan süre yeterli değildir. Bir ya da iki ders saatlik zaman içinden yerleşme ve toplanma çıkarılırsa, geriye çok az bir çalışma süresi kalır. İlköğretimde öteki derslerin öğretimine harcanan bu süreler, ortaöğretimde tamamen yetersiz kalır. Liselerde seçmeli resim dersi, gençlerimizin hemen yarısının hiç görsel sanat eğitimi görmeden yüksek öğretime gitmesine neden olur. Müzik ya da resim gibi iki sanat dalından birini seçmek zorunda bırakılan gencin bu alanları seçme biçimi de gerçek istek ve yetenek doğrultusunda olmamaktadır. Batıda tüm sanatların birbiriyle ilişkili olarak öğretildiği kapsamlı sanat eğitimi programlarına doğru gidilmektedir. Kaldı ki her öğrencinin bireysel ve kültürel açıdan sanattan kazanacağı değerler vardır. Eğer öğrencilerimizin kültürel eğitiminin zorunluluğuna inanıyorsak, okullarda her öğrencinin bu eğitimden yeterli süreler içinde pay almasına da olanak sağlamalıyız.

İlköğretimde sanat dersleri her ders ayrı bir tekniğin, ayrı bir konunun işlendiği birbirleriyle bağıntısız projeler biçiminde gerçekleşmektedir. Bir hafta kil ile çalışan çocuk öteki hafta boya ile renk çalışması yapar. Daha sonra baskı çalışması istenir. Bütün çalışmalar genelde anlık ilgiyi diri tutarken deneyim ve bilgi tam kavratılmadığından gerçek bir öğrenme olmaz. Alanlar tam olarak tanınmaz. Çocuk sadece kısa süre farklı alanla uğraştığından ilgisi de kısa süreli olur. Bu yüzden sanatta üç boyutlu öğrenmenin farklı saat ve yerde yapılması gerektiği bilinmelidir.

“Ülkemizde yaygın eğitimde kullanılan “Resim-İş” dersi adlandırması bile başlı başına bir sorundur. Resim-İş eğitimi adlandırması sanat eğitiminin sadece resim boyutuna gönderme yapmaktadır. Bu diğer alanlarımızı dışlamak, sınırlı bir sanat öğretimini kabul etmek olur. Örneğin; ilköğretim kurumlarında resim-iş öğretmenleri sanat eğitimi genellikle kâğıt, kalem, silgi ve boyaya indirgemektedir. Bu atölye ağırlıklı yaklaşım alanında yetersiz, yanlış bir yönlendirme olacaktır. Böyle bir anlayış; diğer disiplinlerden kopuk, üç boyutlu tasarıma yer vermeyen, fikir

boyutu olmayan, öğrenci motivasyonunu sınırlayan ve onları sanattan uzaklaştıran bir yaklaşımdır.” (Boydaş, 1996 s.8)

Sanat eğitiminin gerçekleştirilmesinde öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Kısıtlı sanat eğitimi ders saati de olsa, müfredat programında konular istenildiği gibi düzenlenmemiş de olsa öğretmenin kendi çabalarıyla dersini en iyi şekilde, öğrencinin yaratıcılığına fırsat verecek düzeyde işlemesi gerekmektedir. Her şeyden önce öğretmenin sanat eğitiminin bilincinde olması, kendini geliştirmesi, yenilikleri takip etmesi şarttır. Resim dersinde sadece Belirli Gün ve Haftalarla ilgili resim yaptırılıyor, sınıf içindeki öğrencilerin hepsi fotokopi çekilmiş gibi artık ezberlemiş oldukları aynı resimleri yapıyorlarsa sanat eğitimi gerçek amacına ulaşamamış demektir. Öğrencilere çevrede uygulama fırsatı verilmeli, öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarma olanağının daha fazla bulunduğu üç boyutlu çalışma ihmal edilmemelidir.

İlköğretimde uygulanan seramik derslerindeki genel sorunlar şöyle sıralanabilir;

- Dersi öğreten kişilerin özenli seçilmediği, branşında eğitim görmüş, donanımlı kişiler olmadığı
- Ders öğretim programlarının etkili ve sıralı olmadığı, sadece beğeni üzerine kurulu çalışılması
- Günlük ders planının düzgün yapılmadığı
- Hedeflerin tam belirlenmemesinden kaynaklı okulda bu eğitimin kendini gösterememiş olması
- Ders içeriklerinin keyfiyete bağlı olarak belirlenmesi ve uygulanması, yöntemlerinde öğretmene bağlı olarak keyfi değişim göstermesi,
- Konuda fazla çeşitlilik gösterilmemesi ve tekniklerin zaman olarak uzun tutulması,
- Değerlendirmede sözlü olarak yapılanlar netken no olarak yapılanların gerçeği yansıtmaması
- Öğrenci sayısının fazlalığı

- Öğretim programı ile uygulamanın aynı zaman paralelinde gitmemesi (Diğer ders faktörü) uyumsuzluk olması
- Ders ve sınıf ortamının öğrenci açısından yeterince uyarıcı olmaması.
- Tek bir eğitimci ile dersin işlenmesi, uzman ve sanatçı kişilerle etkileşimin olmaması
- Müze, sergi, sanatsal etkinlikte okul-öğrenci-aile işbirliğinin sağlanamaması
- Uygulama süresinin müfredat ve yönetim açısından sınırlı olması
- Diğer sosyal etkinlik ve sanat derslerinin öğrencinin bu dersteeki çalışmasını destekler nitelikte olmaması (Resim-Seramik-Drama gibi)
- Atölye donanımı, öğrenciye bağlı olarak eğitimde kısıtlama getirilmesi
- Rehberlerin ilgisizliği
- Malzemelerin sürekliliğinin sağlanması
- Kütüphanenin bu konuda yeterli kaynak oluşturamaması. Bunun alan öğretmenine bırakılmasından kaynaklı öğrencinin bu kaynaklara istediği zaman ulaşamaması
- Okul etkinliklerinde seramikten de yararlanılabileceğinin düşünülmemesi, bilgi sahibi olunmaması (Kukla gösterisi örneği)
- Uygulama alanının düzenlenmesi ve öğrenciyi güdüleyici imkanların yaratılamaması, v.b...

Bu problemlerin giderilebilmesi için bu alanda yetişmiş eğitimci gereksinimi ve teknik donanımların sağlanabilmesi karşılaşılabilecek alt problemler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu problemlerin ortadan kaldırılabilmesi, çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimine olumlu katkılar sağlanmasının yanında, yaratıcılığını el becerilerini de geliştirerek, sanat eğitimi alanında önemli mesafeler alınmasında oldukça etkili bir rol oynayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARINA ÖNERİLEN SERAMİK EĞİTİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖN ÇALIŞMALAR

2.1. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SERAMİK EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

“Yoğurma malzemeleri içinde en keyifli olanı seramik çamurudur. Seramik çamuru, en temel şekillendirme malzemesidir. Doğada bol bulunur. Her yerde kolayca bulunabilmesi ve masrafsız olması seramik çamurunu diğer yoğurma malzemelerinden ayıran önemli bir özelliktir. Kolay şekil alabilen, geçirimsiz yumuşak toprak iken, biçimlendirildikten sonra pişirilip sırlanarak kullanılabilmesi onun kalıcılığını sağlayan diğer bir özelliğidir. Seramik çamuru ile çalışmak teknik ve bilgi gerektirir.”³⁶

Çocuğun yaratıcı özelliklerinin geliştirilmesi ve sanat eğitimi uygulama alanlarından olan seramik çalışmaları, üç boyutlu ve yüzeysel (iki boyutlu) çalışmalara uygun bir malzemedir.

İki boyutlu çalışmalar plaka yöntemi ile yapılır. Çocuk plaka üzerine tıpkı resimde olduğu gibi figürler çizebilir, kesebilir, boyayabilir. Üç boyutlu çalışmalarda ise düşündüğü objeyi bir kütle halinde oyarak, yontarak, minik şekilleri birleştirip yapıştırarak oluşturabilir.

Seramik çamuru ile yaptırılacak çalışmalarla çocuk diğer sanat tekniklerinde kolayca gerçekleştiremeyeceği şanslar yakalar. Örneğin, kağıt üzerine yaptığı bir evi daha sonra çamur ile de çalışarak, algılanan nesnelere ayağa kaldırıp, içinde gezinebilir bir dünyanın varlığını kavramasına neden olacaktır. Bu anlamda seramik çamurunun, resimden önce çocuğun deneyimlerinde yerini bulması ve serimle birlikte çeşitli programlarla yürütülmesinde yarar vardır.

³⁶ ÖZTÜRK, Özge; **İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Seramik Çalışmalarının Gerekliliğine Yönelik Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi. Ankara, 2006

Seramik çalışmaları çocuğun bu sayede el-göz-beyin koordinasyonunu sağlar ve geliştirir. Çocuk bu sayede dokunduğu, gördüğü, beyniyle algıladığı çevresini yorumlayarak, kendisinde hissettirdiği duyguyu paylaşma olanağı bulacaktır. Daha da önemlisi bireysel olarak farklılığının çevresi tarafından doğru algılanması sağlanmış olacaktır. Keramik çamurunu şekillendirirken el, göz ve beyin uyumla çalışması çocuğun diğer derslerinde de başarısını arttıracaktır.

“Seramik çamuru çocuklar için baştan sona deneysel bir malzemedir. Örneğin; şekil verilen seramik çamuru kurumaya bırakıldığında küçülür. Kurumaya yüz tutmuş, sertleşmiş çamur üzerine ekleme yapmaya, ya da tekrar şekil vermeye çalışıldığında çatlaklar meydana gelir. Bu tür değişimler çocuğun fiziksel değişikliklerin yanı sıra, oran orantı duygusunu da geliştirir. Ölçülendirme ve karşılaştırma şansı verir.”³⁷

Seramik çalışmaları çocukta çizgisel gelişiminin yanı sıra, doku, renk, ışık, gölge, perspektif, mekan bilgisi, üçüncü boyut gibi kavramları kolay ve eğlenceli yöntemlerle öğretebilme imkanı sunar.

Seramik uygulamalarının aşamaları vardır. Şekillendirilen seramik çamuru iyice kurutulur, dayanıklılık kazanması için fırınlanır (ilk pişirim), (bisküvi pişirimi) pişirilen çamur seramik boyaları, oksit veya sırlarla renklendirilir ve tekrar fırınlanır. (İkinci pişirim-(sır pişirimi) Çocuk yaptığı işin sonucunu hemen alamayacağı için sabırlı olmayı öğrenir. Renklendirdiği işinin fırından nasıl çıkacağı çocukta merak ve heyecan duygusu yaratır. Çocukların üretkenliklerinde bu duygular her zaman güdüleyici olmuştur.

Seramik çamuru ile çalışma sonrası, ellerini, tırnak diplerini yıkama gereksinimi duyan çocuklar temizlik alışkanlığı da kazanmış olur.

³⁷ ÖZTÜRK, Özge; **İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Keramik Çalışmalarının Gerekliğine Yönelik Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi. Ankara, 2006

Seramik çamurunun en önemli etkilerinden biri de terapi aracı olarak kullanılabilmesidir. Çocuğun davranış bozukluğu, aşırı heyecan gibi durumlarda kil sakinleştirici, davranışlardaki şiddet ve öfkeyi yok edici bir araç olabilmektedir.

Yoğurma maddeleri çocuğun kolayca şekil alan malzeme olduğundan bir ders saati içinde uygulama kolayca gerçekleşeceği gibi, diğer aşamalar için zaman gerekli olduğundan her ders saatinde farklı konu uygulamalarını gerçekleştirme imkanı da sağlar.³⁸

2.1.1. Programı Yürüten Okul Açısından Seramik Eğitimi

“Sanat eğitiminin okul programlarındaki yeri konusuna gelince; sanat eğitimi dersi okullarımızda hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alan olmaktan çok, bir boş zaman uğraşı, öğrencilerin rahatlayacağı bir etkinlikler toplamı olarak düşünülür. Sanat eğitimi bu konumuyla okullarımızda her zaman ikinci dereceden önemli bir ders durumundadır. Eğitimci, yönetici, veliler, öğrenci ve giderek toplum sanat eğitimine hep bu gözle bakar. İnsanları, sanat eğitimini bu şekilde algılamaya iten neden, sanatın bir zihin uğraşı değil de el uğraşı olduğunu düşünüyor olmalarıdır. Onlara göre renk, çizgi, form, doku, boyut kavramı gibi kavramlarla uğraşmak fazla düşünmeyi gerektirmez. Zihinsel uğraşların işlev alanı zeka iken, el uğraşının ki yetenektir diye düşünürler.”³⁹

Gerek zeka gerekse özel yetenekler, çocuklarda kendine güven ve saygınlık kazandırmada önemli rol oynamaktadır. Özel yetenekler güdülenmeyi de sağlayarak, yeteneklerin denenmesini ve kullanılma istemini sürekli kılar. Deneme güdüsü güçlenen çocuk yeteneklerinin farkına vararak erken yaşta etkin hale getirebilecektir. Okul yöneticileri bu sebeple öğretim kurumlarında bu alanları çeşitlendirmelidirler. Öğrenciler için okullardaki atölye olanakları genişletilip, gerekli çağdaş araç ve gereç donanımı sağlanmalıdır. Çocukların ürettikleri sanatsal çalışmalarını çevre ile

³⁸ ÖZTÜRK, Özge; **İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Seramik Çalışmalarının Gerekliğine Yönelik Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi, Resim-İş öğretmenliği, Ankara, 2006

³⁹ <http://resimegitimi.www.3.50megs.com>

paylaşabileceği sergi açma, tasarım ve proje sunma, yarışmalar düzenlenerek bu ortam güçlendirilmeli, yönetim sanat çalışmalarının tam destekçisi olmalıdır.

Eğitimciler, farklı disiplinlerden gelmelerine rağmen ortak ve koordineli çalışma içinde olmalıdırlar. Okulları birer kültürel etkinlik alanı haline getirebilmek için gerekli çabayı vermeli, amaca yönelik bir müfredat geliştirerek öğrencileri her yönden donanımlı bireyler olarak hayata hazırlamalıdırlar. Sanat eğitimcilerinin sayısını arttırarak okul içinde sanatsal etkinliklerin çeşitliliği de sağlanmalıdır. Üç boyutlu şekillendirmeyi esas alan sanat eğitimi ile çocuklarda beceri ve ilgiyi çeşitli hale getirmelidir.⁴⁰

“İlköğretim okullarında gerekli sanat ortamlarının daha da geliştirilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı üst düzey görevlilerinin, okul yöneticilerinin, sanat dışı alan eğitimcilerinin, özellikle de anne ve babaların sanat eğitimine ilişkin tutumlarının daha olumlu hale getirilmesine çalışılması, müfredat programları hazırlanırken bu alanların daha verimli olması için gerekli atölye ve donanımı sağlamaya çalışmalıdır. Öğrenciyi merkez alan eğitim kurumlarımızda bu alanları destekleyecek yöneticilere ihtiyacımız vardır. Eğitimin çok yönlü olması gerektiği unutulmamalıdır.”⁴¹

2.1.2. Öğrenciler Açısında Seramik Eğitimi

Sanat eğitiminin, eğitim ortamı içindeki bireylerin zihinsel, duygusal ve sosyal değişimlerini incelemek durumunda olduğu düşünülmektedir. Genelde ergenlik çağındaki öğrencilerin oluşturduğu ortaokul öğrencilerinin eğitiminin, çocuk ve yetişkinlerin eğitimine oranla daha ayrı bir ustalık gerektirdiği bilinmektedir. Bu dönemde öğrencilerde fiziksel ve bununla bağlantılı olarak ruhsal değişiklikler gözlenmektedir. Sanat eğitimcisinin böyle bir ortamda, bağımsız ya da belli kurallara dayalı çalışmalar yaptırarak gencin gelişimine yardımcı olması gerektiği belirtilmektedir. “İlgilerin belirlediği bu çağda öğrencilerin dörtte birinden fazlası

⁴⁰ AKDENİZ, Halil & AKSEL, Erdağ; **G.S.F. Temel Sanat Eğitimi Üzerine Düşünceler Ve Bir Bakış**, s.14.

⁴¹KEHNEMUYİ, Zerrin; “Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995

teknik alana, bir bölümü dekoratif ya da izlenimci anlatıma eğilim gösterirken, çoğu da desen çizmekten ya da resim yapmaktan çok üç boyutlu çalışmalara ilgi duyarlar”⁴²

Sanat eğitimi derslerinde, öğrencilere bu özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan programların uygulanması gerektiği düşünülmektedir

“Öğrenci, çocuktan gençlik dönemine geçiş olan bu çağda özel ilgi isteyecektir. Bu nedenle sanat eğitiminin verildiği ortam çok önemlidir. Sanat eğitimi kişiye özel olursa yaratıcılığı geliştirir. Her bireyin farklı ilgi ve becerileri olduğu bilinmektedir. Bunları geliştirip, yönlendirmek için her türlü koşul hazırlanmalıdır. Ancak o zaman eğitim yaratıcılığı destekler ve olumlu etkiler. Bu dönemde öğrencinin yaratıcılığını geliştirmek için hem sanatsal öğelerle düşünmesi, hem de uygulamalar yapması sağlanarak eğitim sürdürülmelidir.

Ortaokul öğrencilerinin gerçekte imgelem arasında gidip gelen bir dünya kurduğu bilinmektedir. Bu yüzden sanat eğitimi konularını, yarı gerçek yarı düşsel evrene uygun olarak hazırlamak gerektiği söylenmektedir. Örneğin bir sanat yapıtı incelemesi yaptırılıp, ardından onların da konuya uygun olarak imgelem dünyalarını harekete geçirecek uygulamalar yaptırabilir. Bu hem zevkli olacaktır, hem de yaratıcılıklarını geliştirecektir.”⁴³

“Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak için özgürlüklerini sınırlamamak gerektiği düşünülmektedir. Ne denli özgür bir ortam olursa, yaratıcılık da o denli gelişir.”⁴⁴

“Eğitimle çocuk yaratıcılığa yönlendirilmelidir. Çünkü, İ. San’ın da dediği gibi “çocuk yaratarak öğrenir”. Yaratma olanağını en çok sanat uğraşlarında bulan çocuğun, bu yolla eğitilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.”⁴⁵

⁴² Gençaydın, Z.; **Sanat Eğitimi**, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1993

⁴³ UYSAL, Arzu; Tez alıntısı: **İlköğretimde Verilen Sanat Eğitimi Derslerinin Yaratıcılığa Etkileri**

⁴⁴ Karayağmurlar, B.; **Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 1990

“San (1985:150) yaratıcı sürecin tamamlanması için ortaya çıkması ya da bir düşüncenin görünür, işitilir, dokunulabilir, okunabilir, sergilenebilir, dolayısıyla anlaşılıp kavranabilir olması gerektiğini, ortaya çıkan düşüncenin uygulanabilmesinin ise yaratıcı yetinin güçlenmesi için de gerekli olduğunu savunmaktadır.

Sanatsal çalışmalarda ürün üzerine sıklıkla ifade edilen; önemli olanın çalışmanın mükemmel olması değil, sürecin eğlenceli olması ve öğrencinin bu süreçte haz almasıdır. Çünkü sanat kendi kişisel deneyimlerimizin bir sonucudur.”⁴⁶

“Sanat etkinlikleri sırasında çocuk, yeni arkadaşlıklar kurarak sıra beklemeyi, konuşmayı, dinlemeyi, paylaşmayı, işbirliği yapmayı ve yardımlaşmayı öğrenerek sosyal becerileri gelişmektedir. Çocuk kendisine olan saygısını duyuları ile ifade ederek kendi varlığını kabul ettirmektedir. Kendini kabul eden ve ettiren çocuk, diğer çocukları da kabul eder ve benimser. Dolayısıyla bu istedik davranışların kazandırılmasında en etkili yol sanat eğitimidir.

İyi bir sanat eğitimi alan çocuklar, kendilerinin ve diğer çocukların yeteneklerini dürüstçe kabul eden kişiliğe sahiptirler. Çocuklar birlikte oldukları sürece konuşabilecekleri, çalışabilecekleri, bağımsızlıklarını kazanabilecekleri ve bir şeyler üretebilecekleri bir alana gereksinim duymaktadırlar. Bu da ancak onlara sanatsal bir ortamın hazırlanmasıyla olasıdır.”⁴⁷

“Seramik eğitimi sanat eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak, dil gelişimi, kas gelişimi, duygusal gelişim ve birlikte üretebilme becerilerinin kazandırılmasında belki de en önemli unsurlardan birisidir. Çocuğa; bilgi ve becerileri uygulayabilme, karar verebilme, sorumluluk alabilme, iletişim kurabilme, grup halinde çalışabilme gibi yeterliliklerin kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca seramik eğitimi, çocukta kalıcı bilgilerin olmasını ve öğrenilenleri hayal dünyasına aktarmayı

⁴⁵ San, İ.; **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**,: Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1997

⁴⁶ GAMBLE, 2001:25

⁴⁷ UYSAL, Arzu; **İlköğretimde Verilen Sanat Eğitimi Derslerinin Yaratıcılığa Etkileri**, 2004

sağlamaktadır. Duyguların ifade edilebilmesi noktasında ise sanatla öğrenme arasında bir bağ kurulmaktadır.”⁴⁸

Seramik eğitimi; özünde çocuğun iç dünyasını ortaya çıkarması ve çok yönlü gelişmesinde önemli bir sanatsal etkinliktir. Ayrıca estetik duyguların geliştirilmesi yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasında destekleyicidir.

“Seramikte; aktarılan duygu ve düşüncelerini üç boyutlu form veya çizgi şeklinde nesnelere anlamlandırıldığı imgeleri bize sunmaktadır. Seramik eğitiminde; duyarlılık, üç boyutlu düşünme ve gözlemediğini yansıtmaya sınırları genişletir. Böylelikle kendisini tanımaya çalışırken kile de bu yönünü aktarmayı keşfeder.”⁴⁹

İlköğretimde okuyan çocuklarda kendilerini ifade etmek çok önemlidir. Algıladıklarını, gördüklerini yorumlama ve deneyimlerini sembollerle açığa çıkarma yöntemi olan sanat etkinliklerinden büyük bir tatmin ve haz almaktadırlar. Seramik çalışmalarında nesnelere resim gibi çizgi halinde yapılmaktayken, zaman içerisinde çalışmalar hacim ve boyut kazandırmışlardır. Böylelikle seramik eğitimi çocuklar üzerinde bütünsel bir gelişim sağlamıştır.

2. 1. 3. Aileler Açısından Seramik eğitimi

Seramik eğitiminde ailelerin ikna edilmesi önemli bir çabadır. Ailelere seramik eğitiminin getirdiği avantajlar uygun bir dille anlatılırsa hedeflenen başarı daha da olumlu olacaktır. Toplumumuz tarafından seramik malzemeye yani çamura bakış açısı bilinmemektedir. İkna edilecek kesim aile olunca önemi artmaktadır. Çocuğunun seramik derslerinden dolayı hazzın yanında gelişiminin de artacağına inanana aileler daha da destek olacaktır. Ailelerin bilmesi gereken en önemli etkenleri, şöyle sıralayabiliriz;

- Seramik derslerinin çocuğun yaratıcılığını geliştirdiğini,

⁴⁸ SAN, İnci; “Sanat ve Eğitim”, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2004

⁴⁹ TREWIEL, Candan; 1993, s.87

- Okul yönetimi ve eğitimci tarafından seramik eğitiminin öneminin ailelere aktarılması ve ailelerinde bunun önemine inanarak çocuklarını desteklemelerini,
- Çocuğun psikomotor gelişimini desteklediğini,
- Seramik çalışmaları sırasında çocukların deşarj olduklarını, üzerlerindeki negatif elektriği aldığını,
- Doğal bir ürünle çalışıyor olması,
- Çocuğun, seramik çalışmaları sırasında çevresini üç boyutlu algılaması ve bunu geliştirmesine imkan bulması,
- Bütün yaş gruplarına hitap edebilen bir malzeme olması yanında paylaşım konusunda yardımcı olması,
- Çocuğun seramik sanatı hakkında konuşabilme ve kendini ifade edebilmesine olanak tanınması, özgüvenini arttırarak geliştirdiğini,
- Çocuğun zihinsel gelişimine yardımcı olması, sorun çözmede, buluş gerçekleştirilmede yardımcı olması, diğer dersler açısından da önemli bir ders olarak düşünülmesi,
- Kendisini tanıma ve tanıma yeteneği kazandırması,
- Çocuğun el-göz-beyin koordinasyonu sağlaması,
- Resim çalışmalarında sıkılan öğrencinin eğlenceli bulacağı başka bir etkinlik yapabilme imkanı tanınması,
- Sanat ve sanat eserine empati duymasını sağlaması,
- Çocuğun kas gelişimine yardımcı olması,
- Çocuğun okulda tanınmasına olanak sağlaması,
- Çocukların seramik çamuru ile çalışmaktan zevk almaları nedeniyle mutlu olmalarını aileleri ile paylaşımları sonucunda ailelerin seramik derslerine olumlu bakmaları sağlanmış olacaktır.

2. 1. 4. Rehberlik Açısından Seramik Eğitimi

Rehberlik teriminin sözlükteki anlamı “yol göstericilik”tir. Oysa bugün kişiye dıştan yardım etmek, ona yol göstermek yerine, kişinin “içsel” güçlerini kullanarak, kendi başına yürümesine olanak sağlamak ve kendi yolunu kendisinin bulması ve tercihlerini kendisinin yapmasının gereğine inanılmaktadır. ⁵⁰

Okul rehberlik hizmetleri, bireyi tanıma, okul ve çevre olanaklarını bireye tanıtmaya, öğrencilerin ders ve meslek seçme, yöneltme, yerleştirmelerine yardım etme, bu konularla ilgili bilgi toplama, bireyi izleme ve değerlendirme gibi bireyin gelişmesi ve kendini gerçekleştirme yönelik hizmetleri yerine getirir.

“Psikolojik danışma, problemi olan bir “danışan” ile “danışman” arasında, danışanın kendisi ve çevresi ile daha etkili davranışlar geliştirmesini sağlayıcı yönde, uyarıcı bir bilgilendirme, tutum ve davranışları ile gerçekleştirilen, ve danışanın kendisini daha iyi hissetmesi ve kişisel doyum sağlayacak şekilde davranması amacıyla yönelik, karşılıklı bir etkileşim süreci olarak tanımlanabilir (Lewis,1970).”⁵¹

Okullarda, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri, bireysel değerlendirme, psikolojik danışma ve bilgi verme gibi öğrencilere yönelik temel hizmetler yolu ile bireyin kendini ve içinde yaşadığı fiziki ve sosyal çevreyi, genel ve özel yeteneklerini, ilgilerini, güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi tanımlarına olanak verir. Öğrencilerin utangaçlık, çekingenlik, sinirlilik, çabuk heyecanlanma veya korku gibi öğrenmeyi ve kişisel uyumunu engelleyici duygusal durumlarında bireye psikolojik danışma yöntemleri ile yardımcı olur.

Rehberlik hizmetinin asıl amacı eğitimin merkezi olan öğrencileri hem eğitim faaliyetleri hem de bireysel olarak desteklemektir. Bunu yaparken eğitim ve öğretimin niteliğini de geliştirmeyi hedefler. Öğrencilerin duygusal sorunlarının hafifletilmesine, kendilerini tanımlarına, bireysel nitelik ve ilgilerine, becerilerine uygun olacak bir meslek seçmelerine yardımcı olmaktadır.

⁵⁰ ÖZGÜVEN, İbrahim, Ethem; a. g. e., s. 174

⁵¹ ÖZGÜVEN, İbrahim, Ethem; a. g. e., s. 173

Rehberlik hizmetlerine sanat eğitimi açısından bakıldığında; öğrencileri gözleme, inceleme ve değerlendirme yolu ile üstün yetenekli çocukları ve özel eğitim görmesi gereken çocukları zamanında belirleyerek, bu çocukları azami düzeyde gelişmelerini sağlayacak özel programlara yönlendirmek, aynı zamanda bu veriler doğrultusunda yönetimi, öğretmenleri ve aileleri işbirliğine çağırarak aracılıdır.

İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çocukların rahatça kendilerini ortaya koyabildikleri dersler olan branş derslerine olan ilgi, öğrenciyi çok yönlü gözlemleyebilme şansı tanımasındandır. Sevdiği ve ilgi duyduğu, kendini rehabilite etme şansı bulur. Bu nedenle sanat dersleri rehberliğin en yardımcı dersleri kabul edilir.

Uygulamalar da gösteriyor ki, sanat eğitiminde olduğu gibi seramik eğitimi olan çocuklarda da duygusal gelişimin arttığı gözlemlenmiştir. Sınıf ortamında öğretmen ve arkadaşları ile iletişiminin yüksek olduğu, sosyalleşme yolunda ilerleme kaydettiği, her şeyden de önemlisi kendini ifade etme olanağı bulduğu için seramik dersleri çocuklar tarafından sevilmektedir. Kendine güveni arttığı için başarıyı hızlandırmaktadır. Arkadaşlarının yaptıkları ile kendi çalışmalarını kıyaslayarak grup içinde analiz ve değerlendirmesini geliştirir. Çamur ve su ile uğraştığı için negatif enerjisini boşaltma imkanı yakalar. Seramik farkında olmadan çocuğu rehabilite eden bir mekanizmadır. Özellikle dikkat ve algılama sorunu olan çocuklarda, hiperaktif, otistik ya da davranış bozukluğu olan çocuklarda etkili bir rehabilitasyon sağlar. Ayrıca resimle veremediği üç boyutu seramikte verebildiği için oran-orantı konusunda karar vermesi kolaylaşır. Becerilerinin farkına vardığı zaman da mutlu olur. bu mutluluk çevresine de yansır.

Kısacası, seramik eğitimi rehberlik hizmetlerinde tıpkı resim gibi çocuğu tanıtıcı, kişisel gelişimini destekleyici, okulda uyumunu artırıcı bir alan oluşturabilir. Bu nedenle rehberlik seramik eğitimini kendisine yardımcı bir ders olarak görebilir.

2. 2. ANKET

2. 2. 1. Öğrenci

1. Seramik hakkında bilgin var mı?
2. Daha önce seramik çamuru ile çalışma fırsatı buldun mu?
3. Seramik dersini sevdin mi?
4. Seramik dersinde yaptığın çalışmada aklında tasarladığın biçimi uygulayabildin mi?
5. Sence seramik çamuru ile yaptıkların seni heyecanlandırıyor mu?
6. Seramik dersinin ayrı bir ders olarak verilmesini ister misin?
7. Yapmış olduğun seramik çalışmaları yaşadığı mekanda kullanabiliyor musun?
8. Seramik çalışmalarının okul içerisinde sergilenmesi seni mutlu eder mi?
9. Ailen seramik çalışman konusunda seni destekliyor mu?
10. İleride seramik alanında mesleki eğitim almak ister miydin?

2. 2. 2. Veli

1. Seramik sanatı hakkında bilginiz var mı?
2. Sanat eğitimi içerisinde seramik eğitiminin de olmasını ister miydiniz?
3. Daha önce hiç seramik sanatı ile ilgili bir sergi gezip, bir seramik sanatçısı ile tanışma fırsatınız oldu mu?
4. Seramik derslerinin çocuğunuzun yaratıcılığı için destekleyici bir eğitim olduğunu düşünüyor musunuz?
5. Çocuğunuz seramik dersinde yaşadığı duyguları sizinle paylaşıyor mu?
6. Çocuğunuz seramik dersinde yaptıklarını bir sergi salonunda görmek sizi etkiler mi?
7. Çocuğunuzun ileride seramik sanatı ile uğraşmasını ya da mesleki eğitim almasını destekler misiniz?

2. 2. 3. Okul

1. Sanat eğitimi içerisinde seramik çalışmalarının da olması gerektiğine inanıyor musunuz?

2. Okulunuzun seramik eğitimi vermeye yeterli olanağı olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Seramik eğitimi için yaptığınız harcamaların yerini bulduğunu düşünüyor musunuz?
4. Seramik eğitiminin öğrenciler üzerinde olumlu etkisi olacağını düşünüyor musunuz?
5. Okulunuzda seramik çalışmalarının sergileneceği uygun alanlar var mıdır?
6. Öğrencilerin yaptıkları çalışmaları okulda sergileyip ailelere uygun bir ücretle satarak yararlı bir alanda kullanılmak üzere yapılacak etkinliği (projeyi) uygun bulur musunuz?
7. Okulunuzu tanıtıcı faaliyetlerde seramik çalışmalara yer vermeyi düşünür müsünüz?
8. Seramik malzemenin öğrenciler üzerinde bir rahatlama etkisi yaptığını kabul ediyor musunuz?

2. 2. 4. Rehberlik

1. İlköğretim çağındaki çocuklar üzerinde “seramik derslerinin” olumlu etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?
2. Sizce seramik dersleri çocukların ilgi ve becerilerini ortaya çıkarmada bir araç olabilir mi?
3. Seramik çamurunun özellikle küçük yaş gruplarında kas gelişiminde faydalı olabileceğini düşünüyor musunuz?
4. Seramik derslerinin çocuklarda el-göz-beyin koordinasyonunu sağladığına inanıyor musunuz?
5. Seramik dersleri çocuklar için iyi bir rehabilitasyon alanı oluşturabilir mi?
6. Çocukları atölye ortamında gözlemlemek rehberlik açısından veri oluşturabilir mi?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İLKÖĞRETİM OKULLARINA YÖNELİK
SERAMİK EĞİTİMİ PROGRAM ÖNERİSİ

3.1. SERAMİK DERSİ PROGRAM ÖNERİSİ

Seramik dersi program önerisinde aşağıda verilen çizelge doğrultusunda seramik derslerinin sınıflara göre dağılımı planlanmıştır. Ders saati “iki ders saati” olarak belirlenip, I. ve II. Kademe öğrencilerini kapsamaktadır. Bu plana göre seramik genel anlamda tanımı ve tarifi yapılarak bütün sınıflara düzeylerine göre hazırlanmıştır. Tanımı ve tarifi yapıldıktan sonra seramiğin yapım teknikleri (çimdik, sucuk, plaka, kalıp içi sıvama) haftalara göre planlanarak öğrencilere aktarılmıştır.

Şekillendirilen objelere seramiğin dekorlama yöntemleri (astar, sigrafitto, mühür, barbotin, doku v.s.) aktarılarak daha sonra da pişirilmiştir. Dekorlama ve sırlama ile uygulama tamamlanmıştır.

Aşağıda genel anlamda yer alan bilgiler örnek program dahilinde başarı ile uygulanmış olup istenilen hedefler de süreç içerisinde gerçekleşmiştir.

Çizelge 1: Özel 75. Yıl İlköğretim Okulu Örneğinde Hazırlanan Seramik Program Önerisi

1. Sınıflar	Seramik Nedir? Bilgilendirme	Serbest elle Şekillendirme,
2. Sınıflar	Seramik Yapım Teknikleri	Sucuk Tekniği,
3. Sınıflar	Dekorlama Metotları	Plaka Tekniği İle Objeler Tasarlama
4. Sınıflar	Seramik Hakkında Genel Bilgi	Astarlama Yöntemleri,
5. Sınıflar	Seramik Şekillendirme Metotları	Sigrafitto Tekniği,
6. Sınıflar	Dekor Teknikleri	Kalıp İçi Sıvama Tekniği, Ajur Tekniği
7. Sınıflar	Seramik Tanımı ve Teknikleri	Çini-Sıraltı Dekorlama,
8. Sınıflar	Seramik Şekillendirme Metotları Dekorlama Teknikleri	Plaka ve Mühür Yöntemi, Sigrafitto ve Ajur Teknikleri, Mühür Baskı İle Dekorlama, Astarlama Teknikleri

Ancak, hazırlanan ve uygulanan bu program önerisi başarılı olmasına rağmen, program sonunda çok daha ideal bir program oluşturulmuştur. Bu ideal program çocukların yaş, sınıf ve gelişim durumları, okul ders saatleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilip hazırlanmıştır.

Çizelge 2: İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Dersi İdeal Program Önerisi

		Seramik Şekillendirme Yöntemleri	Seramik Dekorlama Teknikleri
I. Kademe	1. 2. ve 3. Sınıflar	<ul style="list-style-type: none"> Seramik hakkında genel bilgi Serbest elle şekillendirme yöntemi Sucuk yöntemi ile şekillendirme Plaka yöntemi ile şekillendirme Kalıp içi sıvama yöntemi ile şekillendirme 	<ul style="list-style-type: none"> Plaka üzeri mühür baskı ve doku çıkartma tekniği Çamura çamur ekleyerek dekorlama tekniği Astarla dekorlama tekniği
	4. ve 5. Sınıflar	<ul style="list-style-type: none"> Seramik hakkında genel bilgi Serbest elle şekillendirme yöntemi Sucuk yöntemi ile şekillendirme Plaka yöntemi ile şekillendirme Kalıp içi sıvama yöntemi ile şekillendirme 	<ul style="list-style-type: none"> Plaka üzeri mühür baskı tekniği Doku çıkartma tekniği Çamura çamur ekleyerek dekorlama tekniği Astarla dekorlama tekniği Çini sıraltı dekorlama tekniği
II. Kademe	6. 7. ve 8. Sınıflar	<ul style="list-style-type: none"> Seramik hakkında genel bilgi Serbest elle şekillendirme yöntemi Sucuk yöntemi ile şekillendirme Plaka yöntemi ile şekillendirme Kalıp içi sıvama yöntemi ile şekillendirme 	<ul style="list-style-type: none"> Plaka üzeri mühür baskı tekniği Doku çıkartma tekniği Çamura çamur ekleyerek dekorlama tekniği Astarla dekorlama tekniği Çini sıraltı dekorlama tekniği
Çinicilik	5. 6. 7. ve 8. Sınıflar	<p>Çinicilik eğitiminde bisküvisi yapılmış hazır formlar kullanılmıştır. Hazır formların üzerine yoğun olmayan çini desenleri hazırlanmıştır. Hazırlanan desenler iğne ile delindikten sonra kömür tozu ile aktarılarak tahrir uygulaması yapılmıştır. Daha sonra çini boyaları ile renklendirilerek ürün hazır hale getirilmiştir. Zaman zaman hayal gücüne dayalı serbest desenlerde çalışılmıştır.</p>	

3. 2. ATÖLYE KURULUMU

Seramik atölyesi kurulurken öncelikli olarak öğrenmenin gerçekleşeceği teşvik edici bir ortam sağlanmalıdır.

Atölye, özellikle uygulama amacına uygun olarak düzenlenmelidir. Çalışma masaları, oturma yerleri, aletlerin ve araçların seçimi, ürün raflarının yerleşimi ve sayısı, boyut çeşitliliği, en rahat şekilde çalışma ve hareket edebilmesine olanak tanınmalıdır. Öğrenci öğretmeni her açıdan görebilecek şekilde masa ve oturma düzeni yapmalı, ısı ve ışık atmosferi, ıslak zemin düzenlenmesi, temizlik donanımı, raf ve vitrin üniteleri, yeterli sayıda ve ergonomik olarak hazırlanmalıdır. Çamurun temizlenmesinde rahatlık sağlayacağı için mermer masalar tercih edilmeli ve öğrencilerin rahatça kullanabileceği şekil ve boyutta hazırlanmalıdır. Kurutma rafları çocukların işlerini kolayca koyabileceği ve görebileceği yükseklikte olmalıdır. Her çamur tipi için ayrı geri dönüşüm kovaları hazırlanmalı ve üzerlerine de yazılmalıdır. Öğrencinin çalışmasını her yönden görebilmesi, özellikle de zemine yapışmasını önlemek amacıyla çalışmanın nemli bez üzerine yaptırılması önemli bir konudur. Çocukların fiziksel özellikleri, yaşa bağlı hareketlilikleri, dikkat durumları göz önünde tutularak aletlerde keskinlik olmamalı, öğrencilerin kavrayabilecekleri şekilde ergonomik olanları tercih edilmelidir. Denetim doğru kullanımla sağlanmalıdır. Araç gereçlerin ders içinde gereksinimleri karşılayacak şekilde fazla ve çeşitli olmasına özen gösterilmelidir.

Görsel materyallerin, özellikle fotoğraf gibi dersin amacına yönelik olarak seçilip atölye ortamında estetik bir görünüm yaratacak şekilde sunulması da öğrenmede başarı ve hızı arttıracaktır.

Son olarak atölye kurulumunu maddeleyecek olursak;

- Mermer masalar,
- Çamur kovaları,
- Çökertme havuzu şeklinde hazırlanmış temizlik lavaboları,
- Modelaj kalemleri,

- Kurutma rafları,
- Sünger, bez, plastik taşlar, naylon sarma malzemeleri,
- Merdaneler,
- Çeşitli boyutlarda çıtalar,
- Çamur kesme misinası.
- Fırın: Seramik atölyesinin en önemli demirbaşdır. Fırın mümkünse öğrencilerin ulaşamayacağı bir yerde, gaz çıkışı göz önünde bulundurularak uygun bir alanda konumlandırılmalıdır.

3.3. SERAMİK TANIMI, ŞEKİLLENDİRME VE DEKORLAMA TEKNİKLERİ

Seramik dersi için ilköğretim öğrencilerinin kafalarında birçok seramik tanımı bilgisi olabilir. Bunları netleştirmek için düzgün ve anlaşılır bir tanım yaparak, malzemeler hakkında bilgi vererek şekillendirme yöntemlerine geçebiliriz.

Seramik, geleneksel bir anlatım diliyle şu şekilde tanımlanır: Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazandırılacak kadar pişirilmesiyle ortaya çıkan üründür. Seramik aynı zamanda bir sanat dalıdır.

Seramik çamuru, şekillendirmeye başlamadan önce iyice yoğrulmalıdır. Çamurun içinde sert topraklar ve hava kabarcığı kalmaması için bu işlem mutlaka yapılmalıdır. Elle yoğurma işlemiyle çamur öğrencinin şekillendirmesine uygun plastikliğe getirilmiş olur. Öğrencilere ve öğretmene kolaylık sağlaması amacıyla havası alınmış, vakum presten çıkmış çamur tercih edilebilir.

Çamurun elle yoğrulması işleminde önce olabildiğince yumuşak bir çamur tabağı alınır, şekillendirilebilecek kıvama getirilinceye kadar elle yaydırılıp sonra da toparlayarak yoğrulur. Bu süre zarfında katılaşma olursa çamura su eklenerek yumuşatılabilir. Yoğurma işlemi sırasında iki elde koordineli çalışmalıdır. Bu işlemler öğrenciye şu şekilde aktarılmıştır:

- amuru kavramak,
- amuru iterek açmak,
- amuru yükselterek ie toplamak,
- amuru bastırarak yeniden yaymak olarak gösterilmiştir.

3.3.1. Seramik şekillendirme Teknikleri

Seramik amuru yoğrulduktan sonra şekillendirmeye hazır durumdadır. Model oluşturmak için kullanılan temel teknikleri elle şekillendirme, sucuk, plaka, kalıp içi sıvama ve torna ile şekillendirme şeklinde sıralayabiliriz. Torna ile şekillendirme sürenin yetersizliği ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için uygun bulunmadığından programa konulmamıştır. Diğer teknikler öğrenciye şu şekilde aktarılmıştır.

3. 3. 1. 1. Serbest Elle şekillendirme Tekniği

Bir amur topağını alet kullanmadan, sadece parmaklar arasında ezip imdikleterek, içi boş bir biçim haline sokmak en eski şekillendirme tekniklerinden biridir. Bu kk parçalar yapmak için çok pratik bir yöntemdir.

Çamur topağını avucumuzun içine oturtup, diğer elimizin parmağıyla ortasına bir delik atıktan sonra, bir yandan çevirip, bir yandan da çamuru parmaklarımızın arasında ezerek, bir çanak gibi biçimlendirmek özellikle seramiğe yeni başlayanlar için oldukça kolay ve eğlenceli, adeta meditasyon yapar gibi rahatlatıcı da bir yöntemdir. Çamurun plastikliğini anlamak içinde en uygun tekniktir. Seramik tekniklerinde n sırada olması bu yüzdendir. şekillendirme işlemi sırasında kil tamamen yoğrulmuş olmalı, içerisinde hava bırakılmamalı, model yapılabilmesi için yeterli neme sahip olmalıdır. Serbest elle şekillendirme yöntemi ile biçim yaparak hem çamurun gözenekli yapısı, hem plastikliği, hem de et kalınlığının kontrolünü sağlamak daha kolaydır. Ayrıca bir iğneyi duvar boyunca saplayarak, batan kısmı ölçmekte, bir et kalınlığı ölçüm tekniğidir.

Çimdik tekniği ile dekoratif eşyalar, kullanım eşyaları yapmak mümkündür. Bu eşyaları yuvarlak, üçgen, oval, kare ya da düzensiz şekillerde olabildiği gibi, bir parça tahta ile yavaşça vurarak süslenebilir, kulpları, ayakları, kenarları şekillendirilebilir. Daha sonra üzerlerine yapılacak doku ve renklendirme ile işlem tamamlanacaktır.

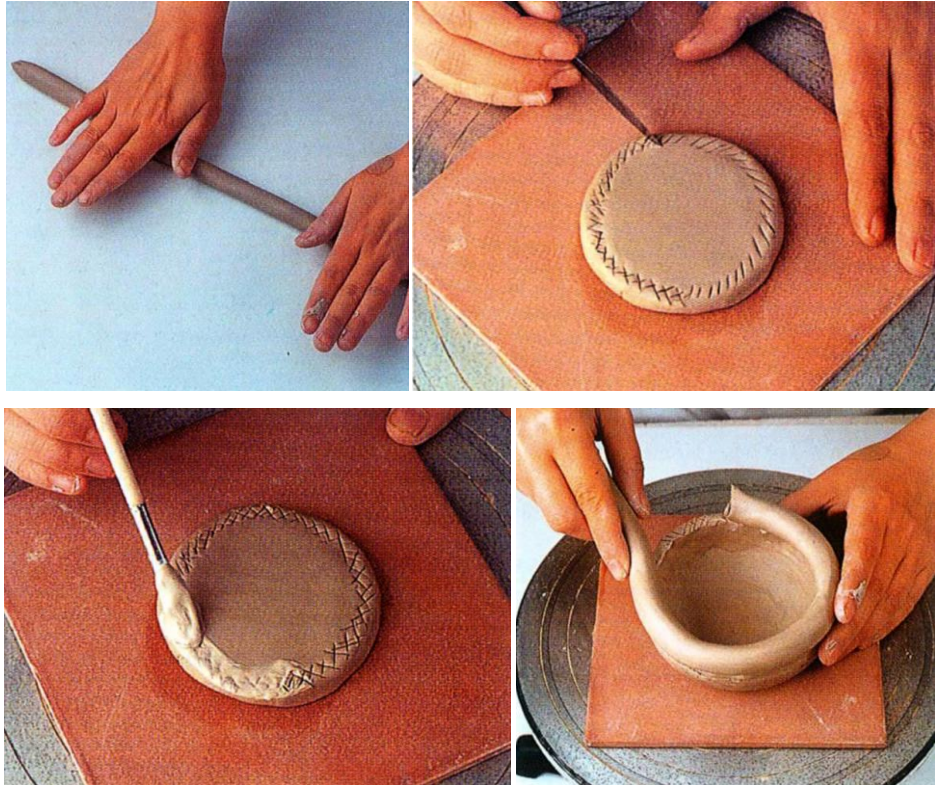

Fotoğraf 1: Elle Şekillendirme Yöntemi

3. 3. 1. 2. Sucuk Yöntemi

Sucuk yöntemi çamurdan biçim yapmak için zor bir yöntem olup uzunca bir zaman gerektirir. Çamur sucukları yuvarlanarak, bunları birbiri üzerine yapıştırırken bıçak, çatal, kürdan veya benzeri aletlerle çentikler açılır, çentiklenmiş yüzeyler balçık ile sıkıca yapıştırılır. Çentikleme ne kadar derin olursa sucuklar da birbirine o derece iyi tutunacaktır. Birbiri üzerine yerleştirilen sucuklarla, uzun ve dar biçimli kaplar elde edebiliriz. Geniş formlar içinse üst üste koyduğumuz sucuğu hafif dışa ve genişleterek yapıştırmamız gerekmektedir. Eğer bir öncekinden içeri doğru kaydırarak yapıştırırsak içe doğru kapanan bir kap elde etmiş oluruz. Bu sucukları kalın ya da ince fitiller şeklinde çalışarak nesnelere boyut ve kalınları ile oynamak mümkündür. Ayrıca sucukları sararak, kıvrırarak ve yan yana getirerek dekorlama için de kullanabiliriz.

Bu yöntemle daha çok küçük kaseler, boyunlu formlar, kahve fincanı, kulp yapımı, düz yüzeylerde tepsilerin şekillendirilmesi işlemleri yapılmaktadır. Sanatsal çalışmalarda da sıkça görülen bir yöntemdir.

Fotoğraf 2: Sucuk Yöntemi İle Şekillendirme

Sucuk Tekniği

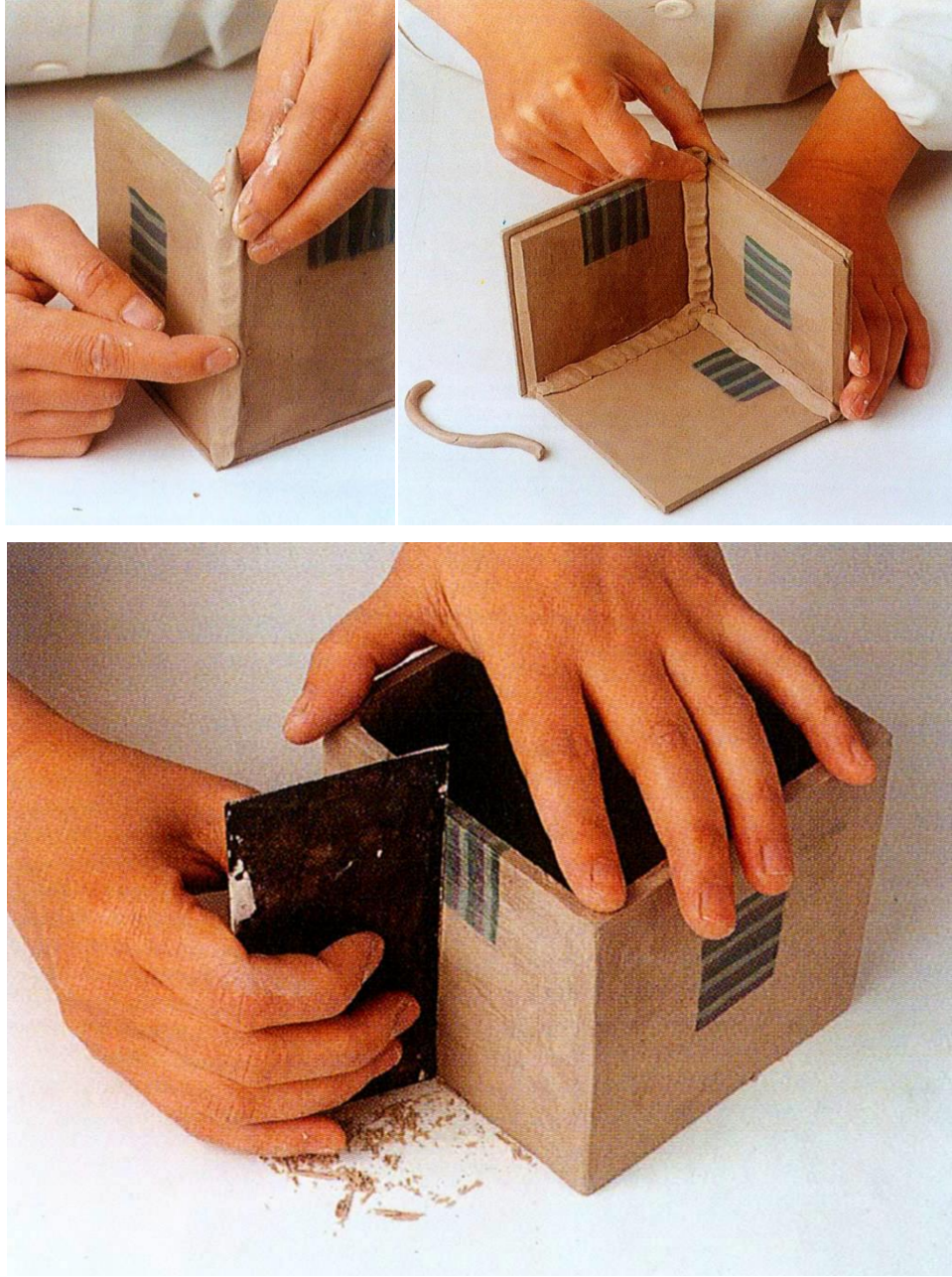
Fotoğraf 3: Sucuk Tekniğinin Form Üzerinde Kullanılması

3. 3. 1. 3. Plaka Tekniği

Seramik amurunun levhalar şeklinde açılarak, kesilip birleştirilmesi sonucu ortaya çıkan, düzgün yüzeyli çalışmalara uygun bir tekniktir. Levhaları oluşturmadan önce kilin yoğrulması, her yerde eşit olması için bastırılması gerekecektir. Bu işlemi gerçekleştirmek için ahşap ya da mermer düz bir yüzey kullanılmalıdır. Levhaları yüzeyden kolayca kaldırabilmek için plakaların açılacağı yüzeye bir bez ya da çuval serilmelidir. Işlem öncesinde istenen plakaların boyutu ve kalınlığı belli olmalıdır. Kullanılacak bez ve merdanede bu boyuta göre seçilmelidir. Plakaların kalınlığına göre ahşap tahta çubuk ve çerçevelerden yararlanılabilir. Açma işlemi sırasında çamurun merdaneye yapışmasını önlemek için de yine bir kez ya da gazete kullanılabilir. Bazen tek bir levha işin tamamını oluşturabileceği gibi bazen de st üste yapıştırılarak da formlar elde edebiliriz.

Plaka yapabilmek için çamur iki çıta arasında merdaneye aılabildiği gibi, çamur toprağını prizma haline getirip iki yandan ıtalarla sıkıştırılmasından sonra misina ya da tel ile çıtaların üstünden bastırılarak boydan boya kesilmesi ile de elde

edilebilir. Ayrıca çamur zemine bastırılarak üzerinden merdaneyle düzeltilip cetvel yardımı ile de düzgün, keskin kenarlı plakalar oluşturulabilir. Plakalar yine çentikler yardımı ile balçıklanarak yapıştırılmalıdır. Birleşme yerlerine daha sonra ince sucuklarla sağlamlaştırma yapmak pişirimde sorun yaşanmasını da önlemiş olacaktır. Bu teknik köşeli ve keskin kenarlı biçimlerde, kutu ve saklama kaplarında kullanıma çok uygundur.

Fotoğraf 4: Plaka Tekniği Kullanılarak Hazırlanan Kutu Örneği

3. 3. 1. 4. Kalıp İçi Sıvama Tekniği

Kalıp içi sıvama tekniği, adından da anlaşılacağı üzere, alçı ya da benzeri hazır bir kalıp içerisine çamurun bastırılıp daha sonra da sıvanması ile istenilen ekle getirilmesi işlemidir. Kalıpla amur arasına bez ya da gazete kağıdı konulması ürünün kalıptan çıkarılmasını kolaylaştıracaktır. atlamaları önlemek için ürün kalıp içerisinde uzun süre bırakılmamalıdır. İstenilen dekoratif görünüm sağlandıktan sonra naylona sarılarak kontrollü bir şekilde kurutulmalıdır.

Kalıpla şekillendirmede kalıbın içi gibi dışı da kullanılabilir. İstenilen ekillendirme düz bir kalıbın dışına hafifçe vurularak yerleştirilir. Dışbükey form şeklini aldıktan sonra kalıptan çıkarılır. Kalıp ve çamur arasına gazete ya da bez konulmasının yanında pudra da sürülebilir. Bunlar kalıbın çamuru kolayca bırakmasını sağlayacaktır. Sıvama işlemi sırasında çamur fazlalıklarını almak için değişik şekillerde hazırlanmış yumuşak sistreler kullanılabilir. Ortaya çıkan model kurutulduktan sonra rötuşlanarak temiz, düzgün bir ürün elde edilmiş olur.

Günümüzde atölye ve fabrikalarda kullanım eşyasına yönelik seramiklerin tümü bu teknikle ekillendirilmektedir. Birbirinin aynısı ürünlerin yapılmasına olanak tanınmasının yanı sıra, kısa sürede şekillendirmeye uygun olması ilköğretim öğrencileri arasında en çok tercih edilen teknik olmuştur.

Fotoğraf 5: Kalıp İçi Sıvama Tekniği

3. 3. 2. Seramik Dekorlama Teknikleri

Seramik çamuru kolay şekil alabildiği için oyma, kesme, doku oluşturma, baskı ya da rölyefle desen oluşturmaya oldukça elverişlidir. Dekorlama teknikleri seramik mamul şekillendirilip ortaya çıktıktan sonra çeşitli tekniklerle uygulanarak forma yeni bir anlam kazandırabilir. Bu tekniklerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

1. Plaka üzeri mühür baskı ve doku çıkartma teknikleri,
2. Çamura çamur ekleyerek dekorlama teknikleri,
3. Astarlama teknikleri,
4. Çini sır altı dekorlama teknikleri.

Seramik mamul deri sertliğindeyken keserek ya da çizikler oluşturarak bezeme yapılabilir. Bu işlemler için teller, metal ya da tahta çubuklar, misina vs. gibi aletler kullanılabilir. Rölyef motifleri elde etmek için doğadan, çevremizden, evimizden kolayca bulabileceğimiz objeler kullanıldığı gibi sivri ya da küt uçlu bıçaklarla kendi motiflerimiz de çalışılabilir. Alçıdan veya çamur parçalarından mühürler hazırlanarak da bezeme yapılabilir. Bunlar ürün üzerinde sık ya da seyrek olarak yan yana getirilerek bastırılır. Sistemli ya da rastgele baskılarla süsleme işlemi tamamlanır.

İlköğretim öğrencileri açısından dekorlama teknikleri oldukça ilgi görmektedir. Kullanımdaki çeşitlilik ve malzeme çokluğu yanında uygulamanın heyecan verici olduğu kaçınılmazdır. Araştırma yönü de geliştirdiğinden ilköğretimde en çok sevilen uygulama süsleme teknikleri olmuştur.

3. 3. 2. 1. Plaka Üzeri Mühür Baskı ve Doku Çıkartma Tekniği

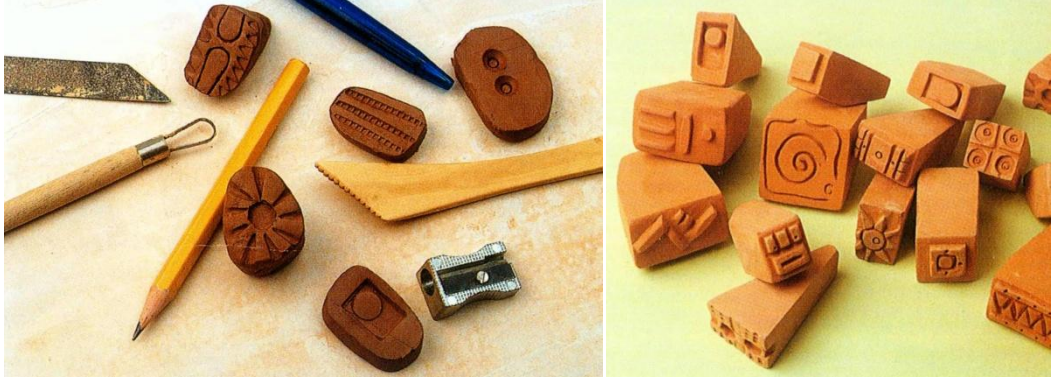
Seramik çamuru üzerine bastırđınız bir nesnenin izini almaya yatkındır ve bu en basit bezeme tekniğini oluşturmaktadır. Yumuşak ve deri sertliğindeki seramik nesnelere uygulanabilecek sonsuz sayıda süsleme tekniği vardır.

Plaka üzerine mühür baskı ve doku çıkartmada öğrencilerimiz doğadan topladıkları nesnelere, tohumlar, deniz kabukları, kaya parçaları, yapraklar, çiçekler, çivi, vida, tel gibi metaller, toka, düğme gibi evden getirebilecekleri objelerden yararlanmışlardır. Metal ya da tahta çubukları kullanarak çizikleme yapmış, kendi oluşturdukları mühürleri çalışmalarında kullanmışlardır. Bu mühürler kullanılmadan önce bisküvi pişirimi yapılarak dayanıklılığı sağlanmışdır. Alçı parçalarına desenler çalışıp yine mühürler yapılmıştır. Ürün deri sertliğindeyken uygulamanın daha temiz ve keskin hatlı olması, öğrencilere de büyük kolaylık sağlamıştır. Yine sivri ya da küt uçlu bıçaklarla rölyef çalışmaları yapılmıştır. Bu dekorlamaları düzgün, sıralı yapabildiğimiz gibi rastgele, düzensiz olarak da uygulayıp yüzey üzerinde tasarım uygulamaları da gösterilmiştir. .

Öğrenciler açısından bu teknik kendi özgün tasarımlarını yaratması açısından oldukça sevilmiştir. Doku çeşitliliği ürünlerin zenginleşmesine etkili olmuştur.

Fotoğraf 6: Doku Çıkartma Tekniği

Fotoğraf 7: Mühür Baskı Tekniği

3. 3. 2. 2. Çamura amur Ekleyerek Dekorlama

Seramik amuru Şekillendirilip deri sertliğine geldiğinde üzerine yine aynı ya da farklı renk çamurlarla parça eklenerek yapılan dekorlama tekniğidir. Bu parçalar dövülmüŐ, bölünmüŐ levhalar olabilir veya Őekiller oluşturulup merdane ile üzerinden geçilerek üzerine applike edilebilir. Sucukla oluŐturulmuŐ desenler, keskin kŐseleri olan Őeritler, değişik yuvarlamalar Şeklinde dekorlama yapılabilir. Ayrıca amurdan hazırlanan birimin kalıbı alınarak çoğaltılması sağlanabilir. YapıŐtırıcı olarak yine sulu çamur kullanılması gerekmektedir. Yüzey rengine dekorlama yapılacağı gibi farklı çamurlarla da çalışılabilir.

Öğrenci eserine değişik eklemeler yapıp onu özgürce deđiŐtirerek kendi sanatsal yorumunu ortaya koyma olanağı bulur.

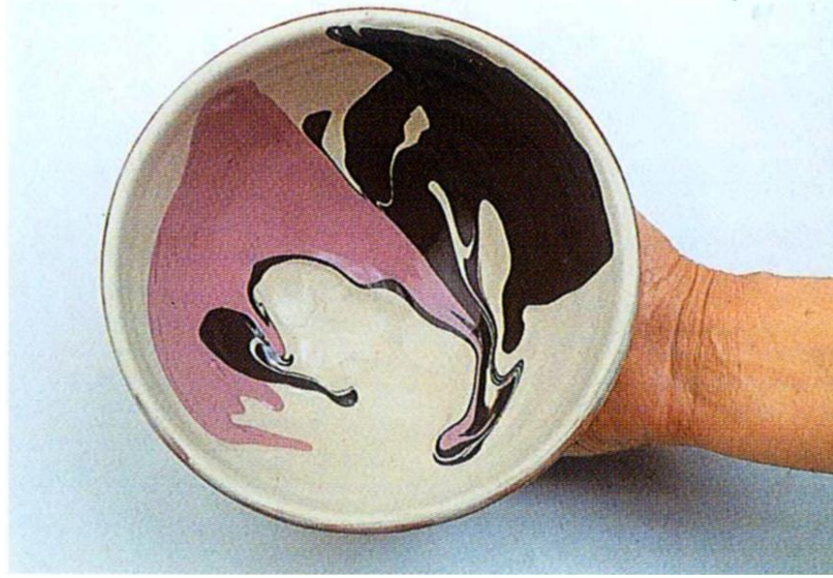
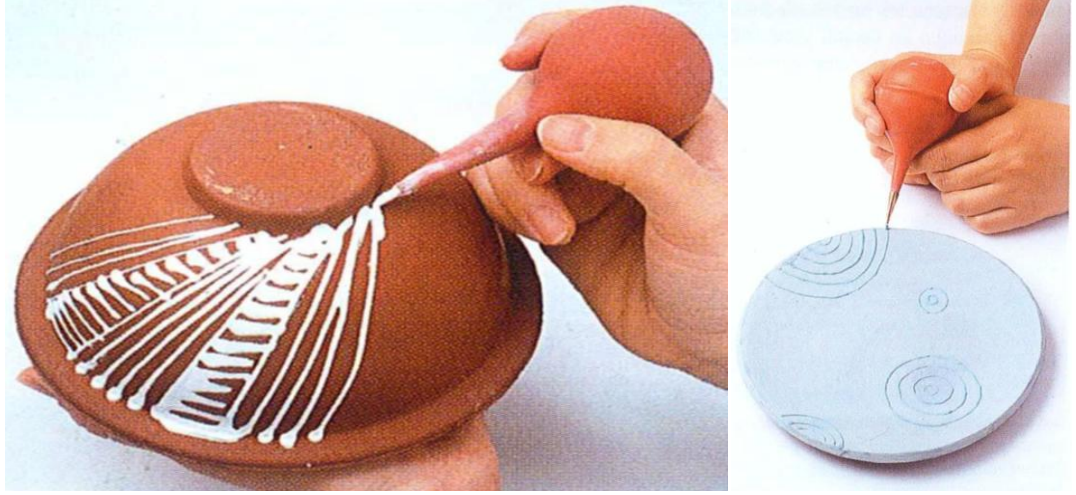
Fotoğraf 8: Çamura amur Ekleyerek Dekorlama

3. 3. 2. 3. Astarlama Teknikleri

Seramikte astarlar doğal renkli ya da renklendirilmiş, yaş ya da deri sertliğindeki ürün üzerine bezeme yapmak hatta tüm yüzeyi kaplamak amacıyla kullanılan sıvı çamurlardır. Özel katkılarla bisküvi ürün üzerinde de kullanılabilir. Bu teknik parçaya diğer hiçbir dekoratif tekniğin üzerine geçemeyeceği bir kalite kazandırmaktadır. Angobe (astarlar) çamur kökenli olduğu için fırın plakalarına yapışmazlar. Astarlı seramik yüzeyde parlaklık sağlamak için, deri sertliğinde iken bir taş, kaşık arkası, bez parçası veya parmaklar yardımı ile perdahlayarak (ovalama) ürünün sırlı gibi parlak görünmesi sağlanır.

Seramik parçanın yüzeyini bir ya da daha fazla renkte astarlanması işleminden sonra üzerine desen çizilip sivri uçlu bir aletle kazıyarak alttaki rengin ortaya çıkarılması işlemine “sigrafitto” denilmektedir. Bu kazıma aletlerinin kalınlıkları değiştirilerek farklı kalınlıklarda kazımlar yapmak mümkündür.

Seramik çamuru “puar” dediğimiz lastik hazneli ucu pipetli aletlerle astarlanarak da dekorlanabilmektedir. Bunun için astar boza kıvamına getirilir ve puar içinden ürün üzerine akıtılarak dekorlama yapılır. Etrafı farklı renklerde boyanarak kabartılar daha da ortaya çıkarılabilir. Yine bu akıtma işlemi farklı renklerde astarların parça çevrilerek birbirine karıştırılması şekliyle de yapılır. Böylece yüzeyde mermer görüntüsü oluşturulur. Fırça ile de uygulama yapılabildiği gibi daldırma ve püskürtme de kullanılmaktadır. Kullanılacak tekniğe göre astarın kıvamı ayarlanmalıdır. Şablon ve maskeleme uygulamaları için de mum, etiket, file, kağıt gibi malzemeler kullanılmaktadır. Eğlenceli bir teknik olduğundan tüm yaş gruplarında uygulanabilmiştir.

Fotoğraf 9: Astarlama Teknikleri

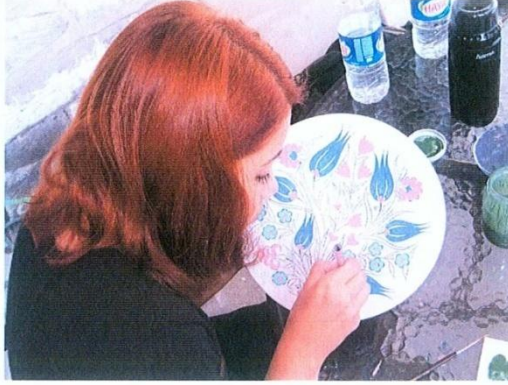
3. 3. 2. 4. Çini Sıraltı Dekorlama Tekniği

Çini, geleneksel bir seramiğimiz olup, basit anlamda tanım ve tarifi yapıldıktan sonra hazır bisküvi formlar üzerine, hazır desenlerin kömür tozu ile transfer edilip, konturları çizilip renklendirilmesi yapılarak sonlandırılır.

Çini tekniğinin düzgün olarak yapılabilmesi için Kütahya'dan bisküvi formlar, (öğrencilerin yapabileceği boyutlarda) bu formlara uygun basit çini desenler, kömür tozu, sır altı boya ve transparan sır gerekmektedir. Bunlar temin edildikten sonra çini eğitiminin II. kademe öğrencilerine verilmesi, fırça kullanımının kontrolünü disipline etmek, boya dikkatli ve düzgün kullanmak açısından uygun görülmüştür. Çini uygulamalarında düz ve çapı küçük olan tabaklar, küçük karolar (10 x 10 cm), 10 cm yüksekliğinde küçük vazolar seçilmiştir. Desen olarak da geleneksel desenlerimizden basit ve uygulanabilir düzeyde olanlar seçilmiştir. (Lale, karanfil, balık motifi) Sır altı boya oksit boya ve tehlikeli olduğu için boyama esnasında bütün uyarılar yapıp dikkatli kullanmaları sağlanmıştır. (Sırlamaların öğretmen tarafından yapılması uygun görülmüştür.)

Fotoğraf 10: Tahrir Uygulaması

Fotoğraf 11: Çini Sıraltı Dekorunun Uygulanması

SONUÇ

Sanat eğitiminin okul programlarında hak ettiği yeri alabilmesi için, iyi bir eğitim politikasına, eğitim anlayışına, sanata duyarlı eğitimcilere çok büyük gereksinim duyulmaktadır. Hem örgün hem de yaygın eğitim sistemi içinde matematik, fen gibi derslere öncelik verilirken sanat dersleri ikinci plana itilmektedir. Örgün eğitimi oluşturan okullarda yöneticisinden öğretmenine birçok eğitimci, yeni yetişen çocukların kişiliklerine yapılacak olumlu gelişmeleri düşünmeden, onları kazanmak zorunda oldukları sınav maratonuna hazırlanmaktadır.

“Bu anlayışta çocuklara ezbere verilen bilgileri dışında, bir üst eğitime geçecek öğrencilerin pedagojik olarak ne kadar iyi yetiştirildiği de düşündürücü bir konudur. Ayrıca bu duruma bir de üniversiteye hazırlık için dersaneler de eklenince çocuğun kişilik gelişiminde yaratıcı düşünceye sahip olabilmesi için uygulanacak olan eğitsel sürece sabotaj yapıldığı görülmektedir. Öğrenci eğitim sistemi içinde ezberciliğe alıştırmakta, hazırcılığa itilmekte, içinde var olan yaratıcılığı da köreltmektedir. Sanatın ve sanat eğitiminin, eğitim sistemi içindeki önemine inanılarak bu doğrultuda çalışmalar yapılması gereklidir. Okullarda verilen eğitim sırasında çocuğun çevresiyle olan etkileşimi göz önünde tutularak çeşitlendirilmiş sanat derslerinin öğrenciye verilmesi önem arz etmektedir.”⁵²

Bugün ülkemizde ilköğretim okullarındaki “Görsel Sanatlar Dersi” haftada iki ders saati ile sınırlı olup, gerek mekan ve gerekse araç-gereç yönünden oldukça kısıtlı imkanlarla yürütülmektedir. Bu imkanlar dahilinde, bütün sanatsal çalışmaların etkin şekilde uygulanabilmesi elbette mümkün olmamaktadır. Oysa bu okullarımızda verilebilecek “seramik dersi” ile hem ekonomik, hem de tekniği bakımında her yaştaki öğrenciye uygulanabilir olması nedeni ile sanat faaliyetlerine ilgiyi arttırarak, yaratıcılığın geliştirilmesini sağlayabiliriz.

Seramik çalışmaları her yaştaki öğrencinin gelişim aşamalarına (çizgisel, bedensel, ruhsal, zihinsel, bilişsel, toplumsal) uygun bir alan teşkil etmektedir.

⁵² SAN, İnci, **21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar, Çözümler, Öneriler, Perspektifler**, Sanatlar Eğitimi, MEF Okulları 2. Eğitim Sempezyomu, İstanbul, 1998

Özellikle de ilköğretim düzeyindeki öğrencilere farklı araç ve gereçlerle çalışarak sanatın diğer yönlerini göstermek, onların heyecanlarını arttırarak, fazla enerjilerini kullanma olanağı sunacaktır.

Bu tez çalışmasının sonucu olarak ilköğretim okullarımızda Resim-iş dersi müfredat programındaki üç boyutlu seramik çalışmalarına yeterli zamanın tanınmaması, ders saati süresinin azlığı, atölye kurulumu, gerekli araç ve gereçlerin temini gibi konularda sıkıntı ve sınırlılıkların yaşandığı gözlenmiştir. Okul yönetimi, aileler, diğer derslerin öğretmenlerinin de sanat derslerine bakış açıları, bu dersin boş zamanın değerlendirilmesi ya da diğer öğretmenlerin ek çalışmaları için uygun sayılması gibi nedenlerle yeterince bilgilendirilmiş olmamalarından kaynaklanan ikinci plana itilme gibi bir durumla karşı karşıya kalması, seramik derslerinin de sadece bir aktivite gibi görülmesine neden olmuştur. Oysaki, Milli Eğitim Bakanlığı ile geliştirilecek müfredat planı ile seramik eğitimini de tıpkı resim gibi ayrı olarak verilebilecek konumdadır. MEB'na sunulacak, önceden hazırlanmış bir seramik eğitim programı önerisi ile bu alanın da ders olarak okul programına konulması sağlanmıştır. Bu program önerisi ile yapılan uygulamalar neticesinde çocuklarımızın sosyal ve psikolojik gelişimlerine, toplumsal uyumuna olumlu katkıların sağlanmasının yanında yaratıcılıklarının, yeteneklerinin, ilgilerinin erken yaşlarda ortaya çıkarılmasına ve geliştirilmesine olanak sağlanmış, sanat eğitimi alanında önemli mesafeler alınmasında önemli bir rol oynayacağı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- AK, Aysun; **Orta Dereceli Okullarda Sanat Eğitimi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 1996
- AKDENİZ, Halil & AKSEL, Erdağ; **Güzel Sanatlar Fakültelerinde Temel Sanat Eğitimi Üzerine Düşünceler ve Bir Bakış Açısı**, Makale, GSF Temel Sanat Eğitimi Semineri, Kitap, Hacettepe Üniversitesi GSF Yayınları, Sayı: 10, Ankara, 1989
- ALKAN, Cevat; **Eğitim Ortamları**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, No: 85, Kalite Matbaası, Ankara, 1979
- ARABACI, Muhlis; **Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi**, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Eğitimi Anabilim Dalı, Bursa, 2006
- ARTUT, Kazım; **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Anı Yayınları, Ankara, 2004
- ASLIER, Mustafa; **Sanat Eğitiminin Çağdaş Boyutları**, 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara-1985
- BAL, Muradiye; **Orta Dereceli Okullarda Sanat Eğitimi**, Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara, 1993
- BAŞLIOĞLU, İsa; **Sanatta Yaratma**, Sanat Eğitimi Yöntemleri İlişkisi, Çağdaşlık, Makale, Marmara Üniversitesi 1. Ulusal Eğitim Sempozyumu, İstanbul, 1986
- BUYURGAN, Serap; **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**, Ankara, 2001
- CANDURAN, Çiğdem; **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kil Çalışmaları (Ankara İli Örneği İle)**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ankara, Mayıs 2002
- COOPER, Emmanuel; **Seramik ve Çömlekçilik**, Çeviren: Ömür Bakırer, Remzi Kitabevi, Ankara, 1978

- COŞKUN, Hatice Deniz; **4 Yaş Grubundaki Çocuklara Uygulanan Seramik Eğitimi Programında Ürünlerin Değerlendirilmesi**, Yüksek lisans Tezi, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Mayıs-2007
- CÖMERT, Mehtap; **Yaparak Yaşayarak Öğrenme**, Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, 2002
- ÇETİN, Turhan; **Sanat Eğitiminin Gerekliği Üstüne**, Sanat Eğitimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara, 2002
- DEMİR, Yasemin; **Seramik Eğitimi Veren Ortaöğretim Kurumlarında Temel Seramik Eğitimi Dersi Öğretim Programı Amaçlarının Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Eğitim ve Öğretim Programları Doktora Tezi, Ankara, 1999
- ELKOYUN, Özlem; **Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönetiminin Öğretmenler Tarafından Bilinmişlik Düzeyi ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar**, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü G.S.F. Resim-İş, 2007
- ERBAY, M.; 1997, **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- ERDEN, Münire; **Eğitimde Program Değerlendirme**, Anı Yayıncılık, Ankara
- ERİNÇ, Sıtkı; **Eğitsel Bir Etken Olarak Güzel Sanatlar Eğitiminin Geleceği**, Ankara Mert Matbaası, Ankara, 1995
- ERSOY, A.; **Sanat Eğitiminin Eğitime Katkısı**, Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, 24-28 Eylül, 1990, s. 91
- ERZEN, Jale, Nejdet; **Çağdaş Avrupa'da Sanat Eğitimi**, Makale, **Ortaöğretim Kurumların Resim-İş Öğretimi v e Sorunları**, Kitap, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Sayı: 8, Şafak Matbaacılık, Ankara, 1990
- ETİKE, Serap; **Sanat Eğitimi Yazıları**, İlke Yayınevi, Ankara, 1995
- GEL, H. Y.; **Bireyin Gelişim Süreci İçin En Etkili Yol "Sanat Eğitimi" ve Çalışma Alanları**, Sanat Yazıları V. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 13, Ankara, 1993
- GENÇAYDIN, Zafer; **Sanat Eğitimi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Resim-İş Bölümü Lisans Tamamlama Programı, Sayı: 582, Eskişehir, 1993

- GÖKAYDIN, Nevide; **Tasarım Eğitimi: “Yaratıcılığın Öğretisi”**, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı:36, Şubat 2003
- GÖKAYDIN, Nevide; **Temel Sanat Eğitimi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002
- GÖKHAN, Mehmet Aslan; **Türkiye’de İlköğretimde Plastik Sanatlar Eğitimi ve Önermeler**, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, İstanbul, 2007
- GÖKAYDIN, Nevide; **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998
- HALIÇINARLI, Emine; **Özel Öğretim Yöntemleri İçinde Sanat Eğitiminin Problematigi**, Doktora Tezi, D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir, 1998
- İLHAN, Ayşe Çakır; **İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Eğitsel Yaratıcı Drama**, Yaşadıkça Eğitim, 54:17-21, 1997
- İLHAN, T.; **Yaratıcı Sanat Eğitimi**, Çağdaş Eğitim Dergisi, 2003
- KATIRANCI, M. Demirci; **Sanat Eğitimi Nasıl Olmalıdır?**, Milli Eğitim İlköğretim Öğrencilerinin Sanatsal Yönelimlerinin Belirlenmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Güz Sayısı: 160, MEB Yayınları, Ankara, 2003
- KEHNEMUYİ, Zerrin; **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998
- KIRIŞOĞLU, Olcay; **Sanatsal Zeka ve Sanat Eğitimi**, Sanat Yazıları IV, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları: 12, Ankara, 1989
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin; **Sanatta Eğitim: Görmek, Anlamak, Yaratmak**, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara, 1991
- KIRIŞOĞLU, Olcay ve STOKROCKI, Mary; **Orta Öğretim Sanat Eğitimi**, YÖK / Dünya Bankası MEGP, Ankara, 1997
- KUNT, Nilüfer; **Ortaöğretim Seramik Eğitim Programlarında ve İşletmelerdeki Kurumsal Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar**, Gazi Üniversitesi Seramik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000
- MEB; **Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi İki Boyutlu Sanat Atölye Dersi Öğretim Programı**, Ankara, 2006

- MEB; **İlköğretimde Görsel Sanatlar Dersi 1-8. Sınıf Öğretim Programı**, Ankara, 2006
- MEB; **İlköğretimde Sanat Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı**, Ankara, 2006
- MEB, **Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimini Geliştirme**, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 1991
- ÖZSOY, Vedat; **Amerika Birleşik Devletleri’nde Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi**, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yayınları, Sayı:3, 1993
- ÖZSOY, Vedat; **İngiltere’de Güzel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi**, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yayınları, Sayı:3, 1993
- ÖZSOY, Vedat & ŞAHAN, Melek; **Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Resim-İş Dersinde Öğrenci Tutumuna Etkisi**, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 7(1), Kış 2009, s. 205-227
- ÖZTÜRK, Özge; **İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde Üç Boyutlu Seramik Çalışmalarının Gerekliliğine Yönelik Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi Resim İş Öğretmenliği, Ankara, 2006
- SAN, İnci; **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1979
- SAN, İnci; **Sanat Eğitimi Kurumları**, Ütopya Yayınları, İstanbul, 2003
- SAN, İnci; **21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar, Çözümler, Öneriler, Perspektifler**, Sanatlar Eğitimi, MEF Okulları 2. Eğitim Sempozyumu.
- SCHOLZ, O. & VOGLER, A.; **Sanat Eğitimi Açısından Avrupa Ülkelerinde Eğitim ve Öğretimin Hedefleri**, Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, SAN, İnci, Mert Matbaası, Ankara, 1995
- STOKROCKI, Mary & KİRİŞOĞLU, Olcay; **Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi**, Orta Öğretim Sanat Öğretimi, Ankara, 1994
- TERWIEL, Candan; **Okul Öncesi Sanat Eğitiminde Bir Malzeme Olarak kilin Yeri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 1999

- TUZLAK, Berna; **Sanat Eğitimi ve Çevre İlişkisi**, Yüksek Lisans Tezi, T. C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Güzel Sanatlar Eğitimi, Ankara, 2004

YABANCI KAYNAKLAR

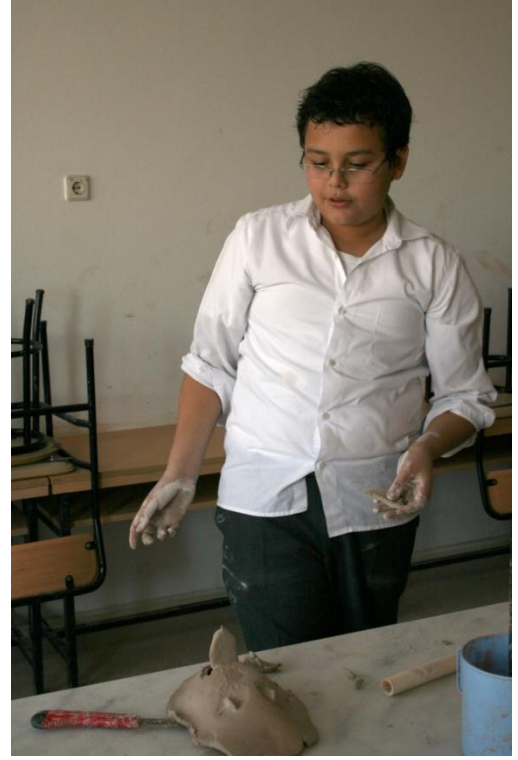
- ALEXSANDER, C.; **The Origin of Creative Power in Children**, Brit, J. Of Aesthetics, 2. (3), USA, 1962
- ANGLIN, J. M.; **Three Views of Middle School Art Curriculum Studies in Art Education**, 35 (1), s. 23-28, 1993
- BREWER, M. Thomas; **An Examination of Two Approaches To Ceramic Instruction in Elementary Education**, The University of Arkansas At Little Rock, 2001
- CONRA, G.; **The Process of Art Education in The Elemantary School**, USA, 1964
- COOPER, Emmanuel; **Seramik ve Çömlekçilik**, Çeviren: Ömür Bakırer, Remzi Kitabevi, Ankara, 1978
- DOBBS, Stephen Mark; **Learning in and Through Art, A Guide to Discipline – Based Art Education**, Library of Congress Cataloging-in Publication Data. California, USA, 1998
- DOUGLAS, Nancy J.; **Increasing Awareness of Art Ideas of Young Children Through Guided Experiences With Ceramics**, USA, 1990
- EISNER, E. W.; **The Role of Discipline – Based Art Education in America’s School**, Art Education, 40-85, 1987
- EISNER, E. W. & ECKER, W. D.; **What is Art Education?**, Readings in Art Education, Blaisdell Publishing Co., London, 1966
- GALABRAITH, Lynn; **Analysing an Art Methods Course; Implications for Teaching Primary Students – Teachers**, Journal of Art & Design Education, 10 (3), 329-342, 1991
- GROSSMAN, Marvin; **Art Education for The Young Child**, University of South Florida, 1970
- GUILFORD, J. P.; **Creative Abilities in The Arts; Readings in Art Education**, Ed. D. W. Ecker E. W. Eisner – Bliadess Pub., 1966

- ISABELL, Rebecca T. And RAINERS Shirley C.; **Creativity and Arts White Young Children**, Thomson Delmar Learning Inc. Canada, 2003
- LANCASTER, John; **Art, Craft and Design in The Primary School**, National Society for Education in Art & Design, Bristol, U. K., 1990
- LOUISIE, Dolores Shiffert; **The Development of A Basic Ceramics Guide Which Reflects A Multi Cultural Emphasis for Secondary School Instructors**, Whitehead Collage, Redlands, 1978
- MAYESKY, M.; **Creative Activities for Young Children**, 5th Edition, Delmar Publishers Inc., NewYork, 1995, s:2-18
- PERRY, L. R.; **Education in The Arts**, The Study of Education and Art, D. Field, J. Newich, Routlege and Kegan Paul, London, 1973.
- RISATTI, H. (1989), **Art Criticism in Discipline – Based Art Education**, Discipline – Based Art Education, R. A. Smith (Ed.), Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- RUNCO, M. A.; **The Creativity of Childrens’ Art Child Study Journal** **19.**, 177-189, 1989

EKLER

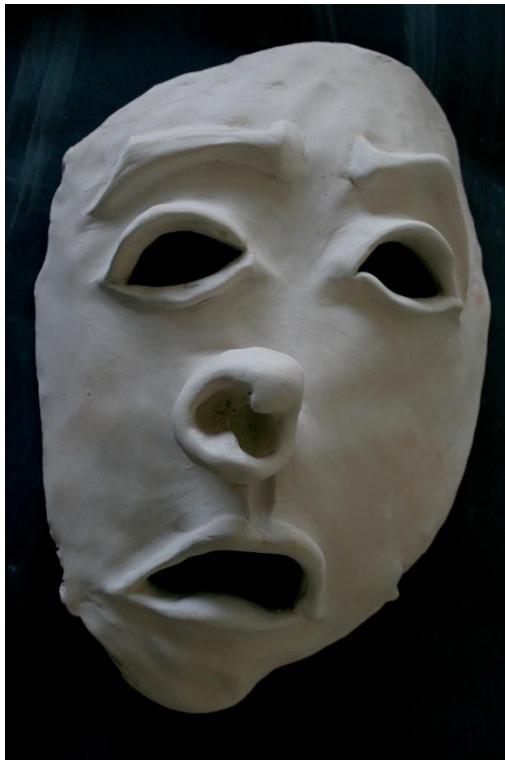
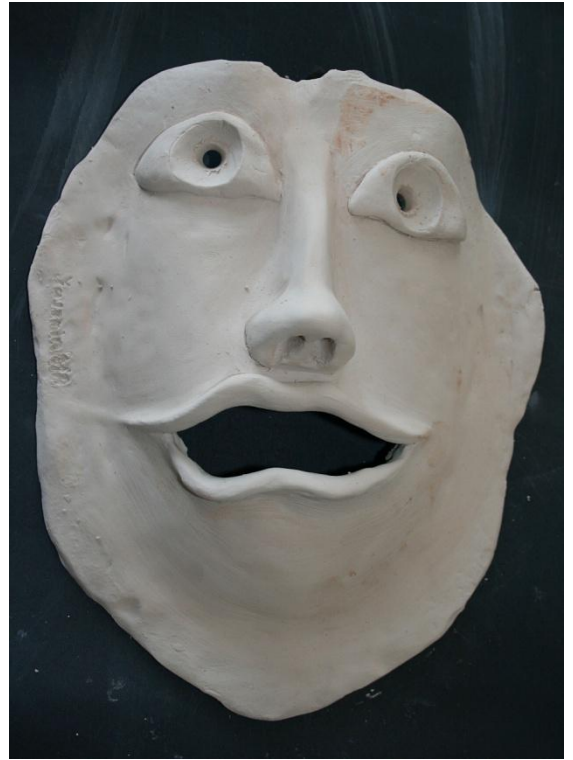
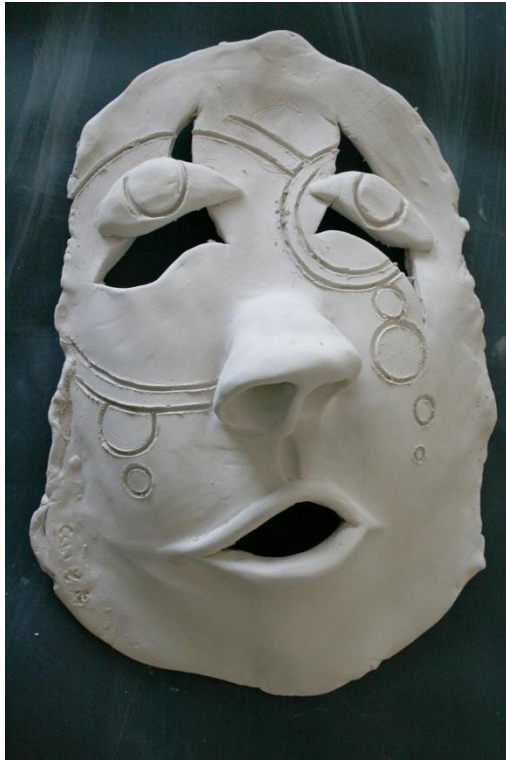
EK:1
ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI

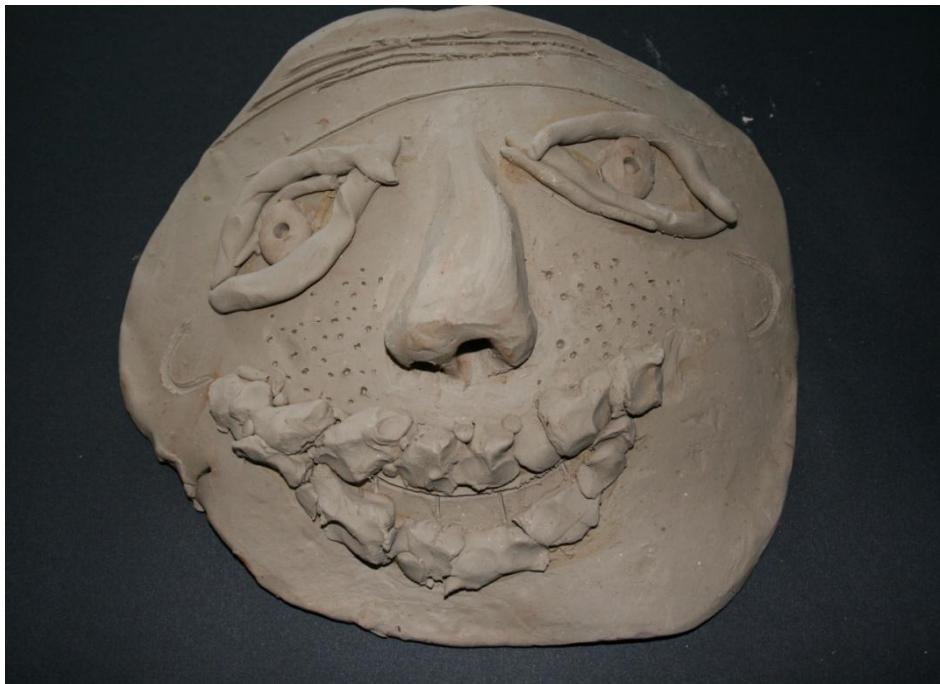
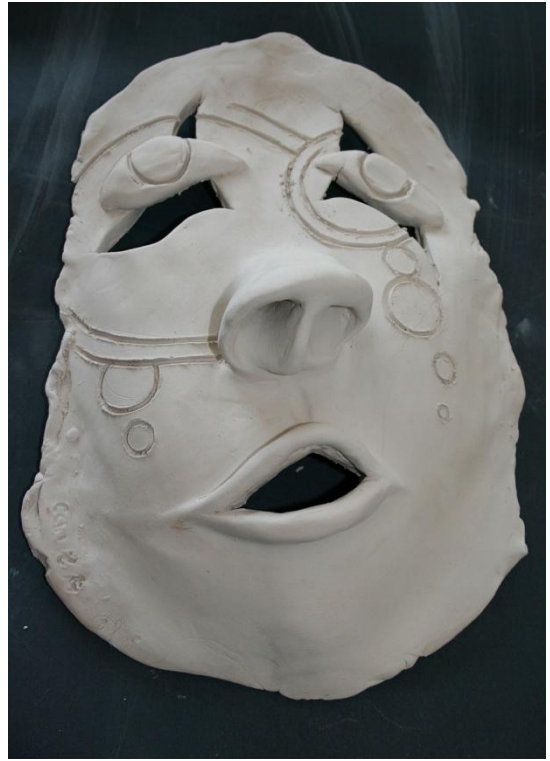
ELLE ŐEKİLENDİRME TEKNİĞİYLE YAPILAN ALIŐMALAR

009.06.15

SUCUK TEKNİĞİYLE YAPILAN ÇALIŞMALAR

PLAKA TEKNİĞİYLE YAPILAN ÇALIŞMALAR

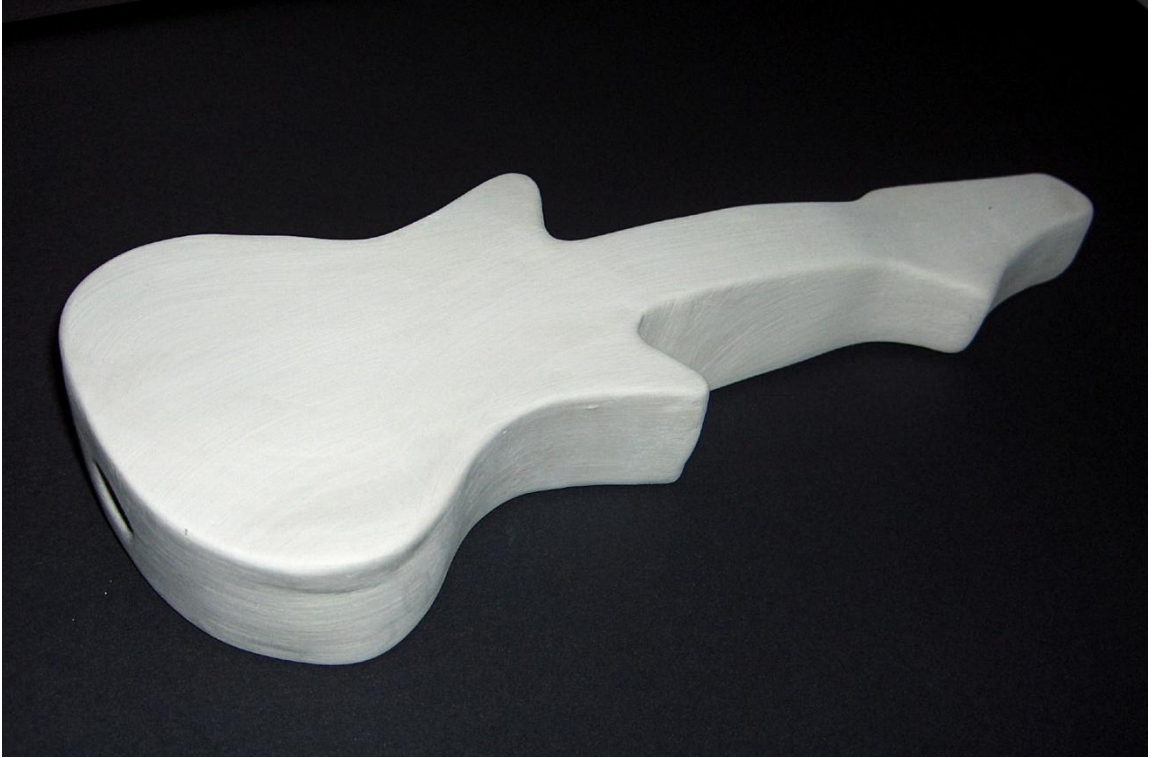

KALIP İÇİ BASKI TEKNİĞİ İLE YAPILAN ÇALIŞMALAR

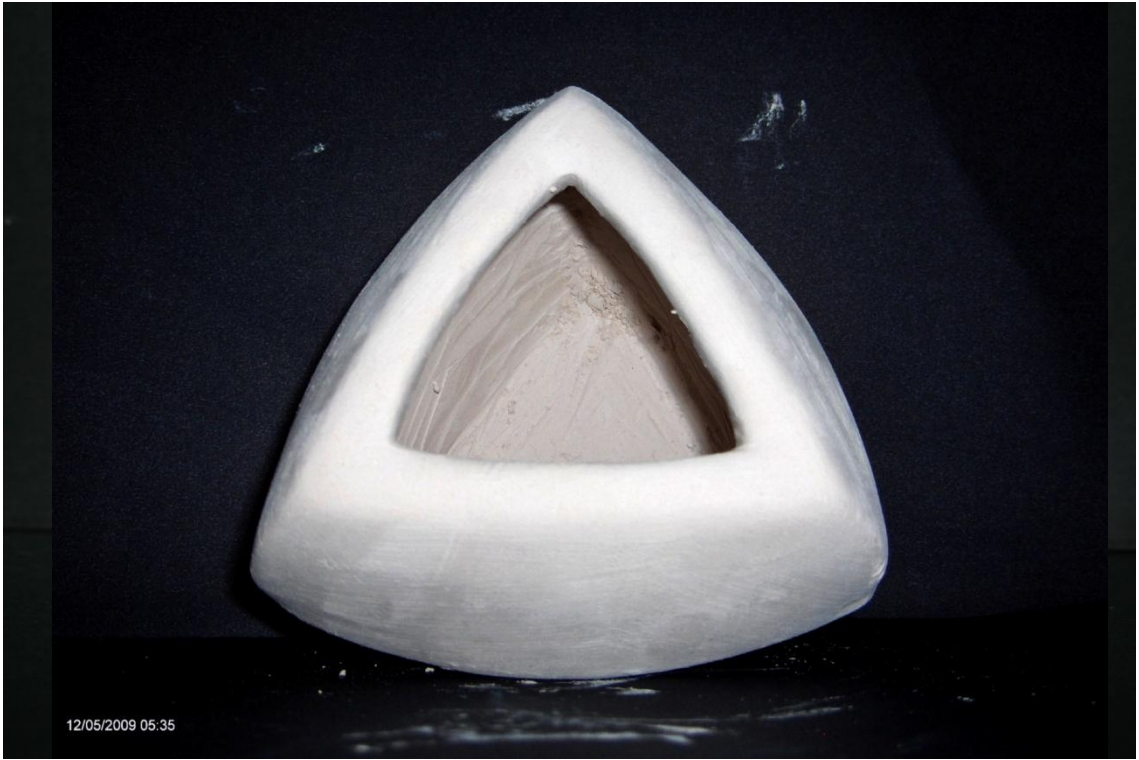

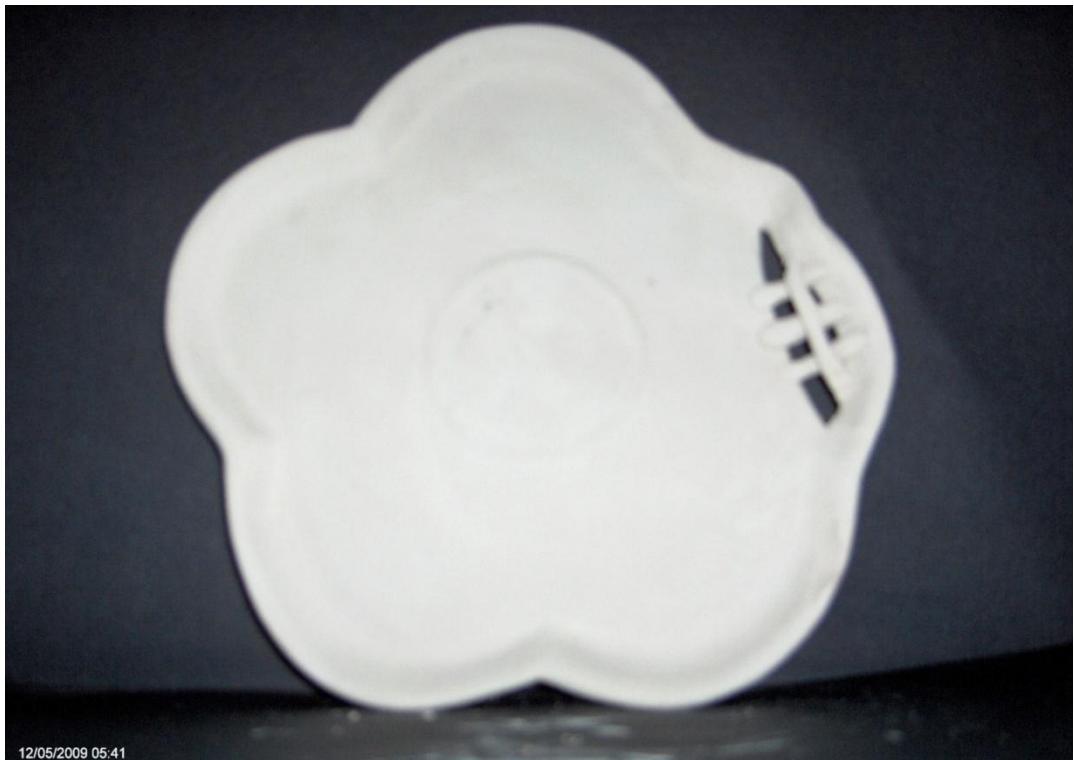

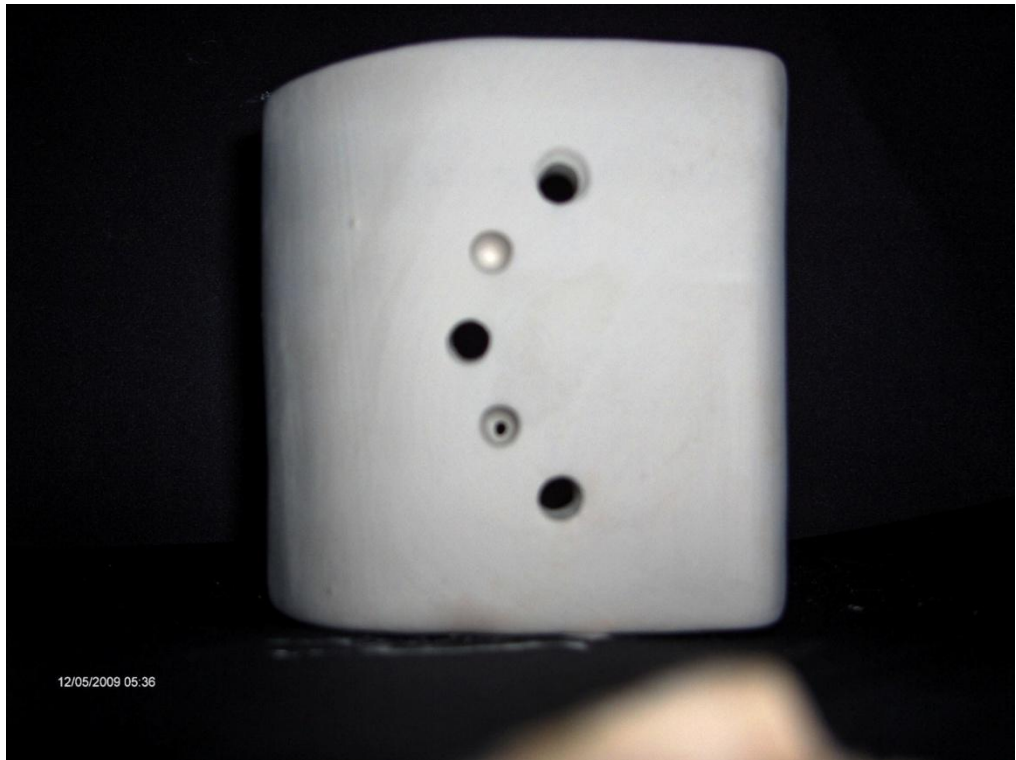

ÇİNİ ÇALIŞMALARI

EK:2
ÖĞRENCİ SERGİSİNDEN GÖRÜNTÜLER

Dokuz Eylül Üniversitesi
Özel 75. Yıl İlköğretim Okulu

Seramik Uygulamaları **Öğrenci Sergisi**

Tarih : 02 - 11 Haziran 2010 Saat: 17:30
Yer : D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu Narlıdere - İZMİR

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Banu KACAR

Doğum Yeri ve Yılı: Eskişehir, 09.10.1974

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim:

Lisans: 1992 – 1996 Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Seramik Bölümü

Yüksek Lisans: 2009 – 2010 İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Seramik Anasanat Dalı

İş Tecrübesi :

1. 1996 – 1998 Bozüyük, Toprak Seramik, Tasarımcı
2. 1998 – 2006 Bilecik, Termal Seramik, Tasarımcı
3. 2006 – 2008 İzmir, Graniser Seramik, Tasarımcı
4. 2009 – 2010 D. E. Ü. Özel 75. Yıl İlköğretim Okulu, Seramik Öğretmeni

Sergiler :

1992 – Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Karma Öğrenci
Sergisi

1993 – Eskişehir Anadolu Üniversitesi G. S. F. Karma Öğrenci Sergisi

1994 – Ankara Güzel Sanatlar Galerisi, Karma Öğrenci Sergisi

1994 – Ankara Zafer Çarşısı, Karma Öğrenci Sergisi

1995 – Eskişehir Güzel Sanatlar Galerisi, Öğrenci Sergisi

1995 – Eskişehir – Akbank Sanat galerisi, Karma Öğrenci Sergisi

1995 – 1996 Eskişehir Güzel Sanatlar Fakültesi, Yılsonu Öğrenci Sergisi

2009 – Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Karma Sergi

2010 – İstanbul – Füreya Koral Anısına Kuş Evleri Sergisi, Maçka Sanat Galerisi